

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Ivana Horáčková

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy

Historie lyžařských spolků v Krkonoších

History of ski clubs in the Giant Mountains

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D

Autor: Ivana Horáčková

Praha 2010

Název:

Historie lyžařských spolků v Krkonoších

Anotace:

Bakalářská práce popisuje nejstarší historii lyžování ve světě, příchod lyžování do českých zemí a historii jednotlivých lyžařských spolků v Krkonoších od počátků do první světové války.

Klíčová slova:

historie, lyžování, lyžařské spolky

Title:

History of ski clubs in the Giant Mountains

Summary:

The Bachelor dissertation describes the oldest history of skiing in the world, coming skiing in our country and the history of ski clubs in the Giant Mountains from beginnings to the first world war.

Key words:

history, skiing, ski clubs

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma Historie lyžařských spolků
v Krkonoších jsem zpracovala samostatně, uvedla všechny použité literární zdroje
a řídila se zásadami vědecké etiky.

V Nové Pace 2.6.2010

Děkuji vedoucímu mé práce PhDr. PaedDr. Ladislavu Kašparovi za pomoc a cenné rady, které mi poskytl při zpracování bakalářské práce.

OBSAH

Úvod.....	6
Cíle a úkoly práce.....	7
Metody práce.....	8
1. Historie lyžování ve světě	9
1.1 Typy lyží.....	11
1.2 Literární prameny	13
1.3 Využití lyží pro vojenské účely	14
1.4 Lyžování jako sport.....	15
2. Lyžování v Čechách.....	17
2.1 První lyžařský klub	19
3. Lyžařské spolky v Krkonoších.....	22
3.1 Jilemnice	24
3.1.1 Tragický závod	30
3.1.2 Dění v klubu před vypuknutím 1. světové války.....	33
3.2 Vysoké nad Jizerou.....	34
3.3 Harrachov.....	38
3.4 Vrchlabí.....	41
3.5 Rokytnice nad Jizerou.....	44
4. Shrnutí a závěry.....	46
5. Použitá literatura.....	48
6. Přílohy.....	50
7. Seznam obrázků	53

Úvod

Lyžování je již dlouhá léta velmi oblíbeným sportem. Mnoho lidí si už bez tohoto sportu nedokáže představit zimu. Původně však lyže nebyly využívány ke sportovní činnosti, ale byly potřebné ke každodennímu životu lidí na horách a v severních oblastech. Lyže zde používali k lovu zvěře a k rychlé dopravě po sněhu.

Díky svým přednostem se lyže velmi rychle rozšířily na velké území. Kromě každodenního využití se lyže začaly využívat k zábavě, k turistickým výletům po horských hřebenech a později i k soutěžnímu zápolení.

Téma historie lyžařských spolků v Krkonoších jsem si zvolila hned z několika důvodů. K lyžování mám už od malička velmi vřelý vztah. V podkrkonoší, kde bydlím, jsem měla mnoho příležitostí se lyžování věnovat. V pozdějším věku jsem se jako divák zúčastnila závodů na historických lyžích v Rokytnici nad Jizerou. Závody mě velmi zaujaly. Obdivovala jsem schopnosti aktérů kočírovat až sto let staré lyže. Vždyť tyto lyže jsou velmi odlišné od těch současných. Lyže historické jsou oproti jezdcům delší, celodřevěné, nemají hrany a jejich řízení musí být náročné. Původní vázání bylo vyráběno nejdříve z rákosu a později z kožených řemínků. Ani to však nedokázalo pevně připevnit nohu k lyži, jako je tomu dnes. Lyžaři používali pouze jednu hůl, která jim pomáhala jako opora při stoupání, zatáčení, brzdění a zastavování.

Od zhlédnutí závodů jsem se začala zajímat o historické lyže a dějiny lyžování celkově. Ač by se mohlo zdát, že k historii lyžování v Krkonoších existuje spousta publikací, postupným průzkumem muzejních materiálů jsem zjistila, že tomu tak není. Existuje několik publikací zabývajících se historií lyžování, ale lyžování v Krkonoších je zde zpracováno vždy dosti okrajově. Hlavně kvůli této skutečnosti jsem se rozhodla podrobněji zpracovat historii lyžování v Krkonoších. Myslím si, že si to tak oblíbené sportovní odvětví zaslouží.

Cíle a úkoly

Cíle:

Hlavním cílem této práce je zmapování historie lyžařských spolků v Krkonoších. Chtěla bych popsat nejstarší zmínky o lyžování ve světě. Další část bude věnovaná okolnostem, při kterých se dostaly první lyže do Čech. Hlavní část zaměřím na vznik a vývoj jednotlivých spolků v Krkonoších do první světové války.

Úkoly:

1. nalézt a shromáždit materiály o vzniku a vývoji lyžařských spolků v Krkonoších
2. vyhledat a shromáždit všechny dostupné materiály o lyžařských spolcích
 - navštívit archivy, muzea a knihovny
 - prostudovat dobový tisk a kroniky
 - vyhledat pamětníky a hlavní představitele
 - požádat je o informace a studijní materiály jako jsou kroniky a výroční zprávy oddílu
 - prostudovat internetové stránky zabývající se historií lyžování
3. získané materiály zhodnotit a sestavit chronologický přehled

Metody práce

Indukce

Metoda empirického studia jevů, která postupně přechází od jednotlivých faktů k obecnějším údajům. V bakalářské práci jsem použila hlavně tzv. neúplnou indukci, kdy nejsou k dispozici všechny informace, ale dostupné údaje mají společnou vlastnost a tu jsem zobecnila.

Přímá metoda

Zkoumané období jsem poznávala a popisovala prostřednictvím jednoho či více pramenů. Je to prostý popis daných skutečností.

Diachronní metoda

Daný jev byl zkoumán v závislosti na časovém vývoji.

Synchronní metoda

Sledovala jsem jev odehrávajícího se na několika místech současně. Jedná se o zobecněný pohled zkoumaného materiálu.

Progresivní metoda

Zachycení sledu událostí tak, jak po sobě následovaly od minulosti do současnosti.

Obsahová analýza

Získávání informací z primárních a sekundárních pramenů. Jednalo se o prameny osobního charakteru, dobový tisk, výroční zprávy, odbornou literaturu.¹

¹ Hroch, M a kol. *Úvod do studia dějepisu*, Praha: SPN, 1985

1. Nejstarší historie lyžování ve světě

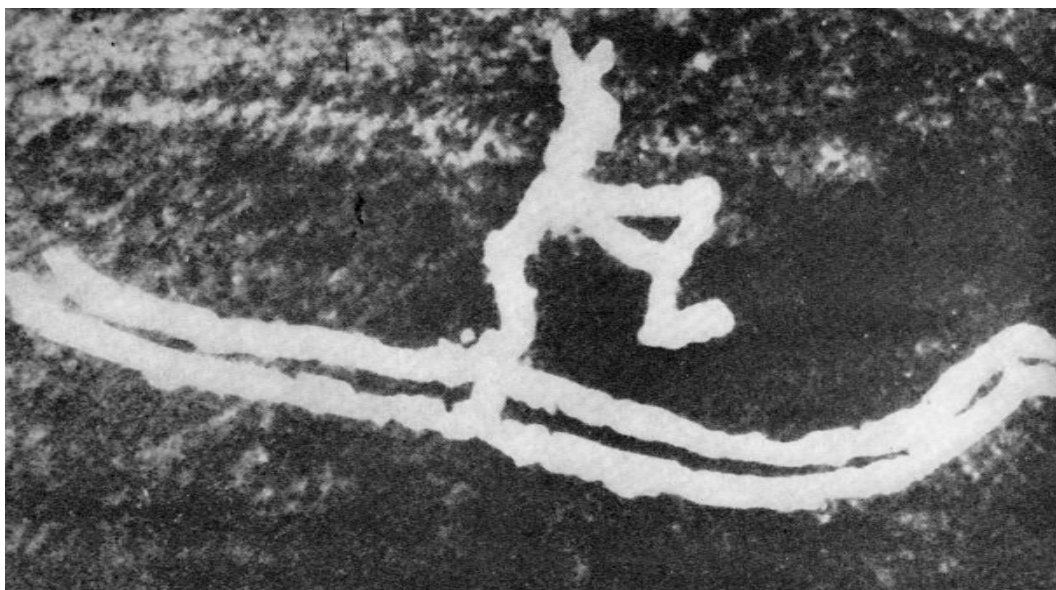
Objev a první použití lyží sahá do etapy vývoje lidské společnosti, kdy se člověk naučil obrábět dřevo a začal vyrábět různé nástroje pro usnadnění své činnosti.²

Vznik lyží spadá s největší pravděpodobností do období střední doby kamenné – mezolitu (což je období 8000-4000 let př. n. l.). V této době nabyl na významu vedle rybolovu také lov zvěře, který se stal základním zdrojem obživy kultur obývajících arktické a subarktické krajiny Eurasie.³ Lyže se nepochybně vyvinuly ze sněžnic, které sloužily chůzi ve sněhu. Lyže však umožňují pohyb skluzem, který je mnohem rychlejší. Proto výrazně usnadňovaly lov zvěře, rozšiřovaly loviště na větší území a umožňovaly přesun na velké vzdálenosti.

Domněnka o mezolitickém stáří lyží se opírá o nálezy skalních kreseb lovců na lyžích na území Norska a Sovětského svazu a o četné archeologické doklady uchované v rašelinném prostředí ve všech severských zemích. Přesto, že pocházejí již z doby rozvoje neolitické kultury v této oblasti nebo ještě mladších období, dokonalé formy a opracování pozůstatků dřevěných lyží jsou svědectvím o jejich dlouhém předcházejícím vývoji. Za nejstarší hmotný doklad vůbec je pokládána lyže, zvaná podle švédské obce, u níž byla nalezena, „Hotting“. Pochází z doby kolem 2500 let př. n. l.. Stejného stáří jsou i dvě skalní kresby objevené na norském ostrově Rödöy, ležícím v blízkosti polárního kruhu, zatímco více než dvacet skalních kreseb zjištěných na území Sovětského svazu při pobřeží Bílého moře a Ladožského jezera je datováno do doby kolem roku 500 př. n. l.²

² Gnad, T. a kol. *Kapitoly z lyžování*, Praha: Karolinum, 2005, str. 7

³ Bartoš, M. a Luštinec, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988, str. 4

Obr. 1: Lovec ve zvířecí masce na ostrově Rödöy u pobřeží Norska z doby 2 500 let př. n. l.

Lyže byly rozšířeny na velmi rozlehlém území v severních oblastech světa, od Skandinávie přes Asii až po severní oblasti Ameriky. Výskyt u mnoha etnických skupin vzdálených od sebe tisíce kilometrů zapříčinil vznik různých typů lyží.

Otázka původu lyží není dosud dostatečně objasněna. První pokus o řešení tohoto problému učinil slavný polární badatel Fridtjof Nansen. Porovnání pojmenování lyží v severoevropských a severoasijských jazycích dospěl k tezi o asijském původu lyží. Podle ní není pravlastí lyží oblast nejstarších nálezů – Skandinávie, ale střední Asie (okolí Bajkalského jezera a altajských hor), kolébka ugrofinských kmenů, které při svých výpravách na východ a západ zprostředkovaly poznání lyží jiným etnickým skupinám a jako první osídlily nejsevernější kraje Evropy. Přestože Nansenova teorie je dodnes uznávána, nelze vyloučit možnost vzniku lyží současně a nezávisle u různých kmenů od sebe tisíce kilometrů vzdálených, ale žijících v přibližně stejných geografických podmínkách.⁴

⁴ Bartoš, M. a Luštinec, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988, str. 7

1.1 Typy lyží

Nález mnoha rozličných typů lyží z různých dob a na rozličných místech si vyžádal provedení určitého rozdělení. Lze rozlišit tři základní funkční a tvarové typy:

1. Lyže jižního typu

Tyto lyže jsou krátké, obě stejně dlouhé, holé (bez koženého potahu), vzadu příčně uříznuté. Horní i spodní povrch desky je rovný a hladký. Areál jejich rozšíření sahá na východě od Uralu přes ruské území, do jižního Finska, jižního a středního Švédska. Nejstarším zbytkem lyže typu jižního je lyže zvaná Hotting, nalezená u Hottingu ve Švédsku a její stáří je určeno na více než 4000 let.

2. Lyže arktického typu (sibiřské)

Tyto lyže mají podobné proporce jako lyže jižního typu. Jsou však o něco delší, vpředu i vzadu zašpičatělé, v mnohých případech na obou koncích ohnuté. Skluznice byly velmi často opatřeny zvířecí kůží, srstí dozadu. To mělo výhodu, že lyže klouzaly, ale při výstupu nepodkluzovaly. Tyto lyže byly rozšířeny především v severní Sibiři a severní Skandinávii. Jsou typickými představiteli nejstarších typů lyží, které ještě v nedávné době používali některé sibiřské kmeny a Laponci. Nejstarší lyže arktického typu jsou chronologicky shodné s lyžemi jižními. Nejstarší naleziště je u obce Kalvträsk ve Švédsku. Stáří zde nalezených lyží se odhaduje rovněž na 4000let.

3. Lyže severního typu

Tyto lyže se zásadně liší od obou předchozích typů. Nejsou stejně dlouhé a široké. Zpravidla vždy levá lyže je delší a užší a skluznice je se žlábkem. Pravá lyže je kratší a širší, často se skluznicí potaženou zvířecí kůží. Pravá lyže, zvaná andor, dlouhá až 1-1,5 m a široká 7-8 cm sloužila k odrážení. Levá lyže, dlouhá až 3 m, široká 6 cm, sloužila k jízdě, byla

to lyže skluzná.⁵ Lyže severního typu jsou značně mladší než oba předchozí typy. Objevily se patrně až v 9. století n. l. a byly užívány výlučně na území severních zemí a Finska. Norové, Švédové, Finové a Laponci jezdili na těchto lyžích běžně na počátku 20. století.

Od nejstarších dob doplňovala lyžařskou výzbroj hůl nebo dvě hole. U pravěkých a primitivních kmenů převládalo používání jediné hole, což dokládají nejstarší skalní kresby a archeologické nálezy. Lyžařská hůl pomáhá nejen při ovládnutí lyží za jízdy, ale byla zároveň funkčně uzpůsobena potřebám lovecké a pastevecké činnosti. Sloužila jako kopí, oštěp, lopata k odhazování sněhu, jako podpěra při střelbě z kuše a podobně. Již hole pravěkých a primitivních kultur byly opatřeny talířky zlepšujícími využití odrazové síly rukou.⁶

Obr. 2: Laponský lovec na lyžích severního typu

⁵ Chovanec, F. *Dějiny lyžování*, Praha: SPN, 1989, str. 9-10

⁶ Bartoš, M. a Luštinec, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988, str. 7

1.2 Literární prameny

O rané historii lyžování existuje mnoho literárních a historických pramenů. Pro východní a střední Asii přinášejí cenná svědectví o lyžích řečtí, římsí, arabští, čínští a jiní historikové, kteří ve svých kronikách popisují používání sněžnic a lyží.

Nejstarší zprávy o lyžování v Evropě přinesl již v polovině 6. století n. l. řecký historik Prokopius, který se ve svém líčení o válkách Gótů zmiňuje o blíže neurčeném národě nazývaném „lyžující Finové“. Sporadické zmínky o lyžování na severu Evropy obsahuje i celá řada pozdějších západoevropských kronik. Již od raného středověku hrály lyže významnou úlohu v životě Finů a Laponců a jejich západních sousedů skandinávských germánských národů Norů a Švédů. V severských ságách, bájích a eposech nalézáme příběhy, jejichž hrdinové překonávají na lyžích dlouhé vzdálenosti. Umění jízdy na lyžích bylo výsadou i součástí výchovy vládnoucích vrstev. Nejvýznamnějšími postavami severské mytologie se stal pár lyžařských bohů Ull a jeho ženský protějšek Skadi. Tito bohové z eposů Edda putovali na lyžích po pohořích za lovem. Je podle nich pojmenováno několik obcí a dokonce i název Skandinávie je odvozen od bohyně Skadi.⁷

Teprve počátkem 16. stoletím se rozšířil okruh literatury, která podrobněji seznamuje střední a západní Evropu s životem severských národů. Vedle historických prací to byly nejprve geografické a encyklopedické přehledy, k nimž později přibýly cestopisy a díla etnografického zaměření. Pojednávaly o lyžování jako typickém jevu pro Skandinávii a Rusko a často přinášely rytiny lyží a lyžařů, které jsou cennými obrazovými dokumenty. Ojediněle se v 16. a 17. století dostávaly do střední a západní Evropy i první jednotlivé exempláře lyží.

Nejvýznamnější knihou je dílo od Olausse Magnuse - *Historia de Gentibus septemtrionalibus* (Historie severských národů) vydané v Římě roku 1555. Olaus Magnus byl biskupem v Upsale, odkud byl švédským králem Gustavem Vasou vypovězen do vyhnanství. Uchýlil se tedy do Říma a zde začal psát svou knihu.

⁷ Bartoš, M. a Luštinec, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988 str. 7 - 8

Shrnul v ní v širokém rozsahu veškeré tehdejší poznatky a vědomosti o lyžování nejen své vlastní, ale také jiných autorů.⁸

Je známo, že lyžování se rozvíjelo hlavně v severních oblastech. Výjimkou je však území Kraňska, které leží ve střední Evropě. Toto území je obýváno slovinskými sedláky. První písemné zmínky o lyžování pocházejí sice až z konce 17. století, ale předpokládá se, že zde lyže byly známy již v době osídlování Kraňska Slovany v 7. století.

1.3 Využití lyží pro vojenské účely

V 18. století se ve Skandinávii a Rusku začíná čím dál častěji využívat lyží pro vojenské účely. V Norku se začínají objevovat první lyžařské vojenské oddíly cvičené v jízdě na lyžích ve zvláštních výcvikových střediscích a vyšel první služební lyžařský předpis. V rámci výcviku byly v roce 1767 konány první branné lyžařské závody.

Rovněž ruská armáda s úspěchem využívala pohyblivost vojenských lyžařských jednotek. Už v 16. století v pověsti o careviči Mustafovi jsou na dvou obrázcích z války proti Tatarům vyobrazení vojáci na lyžích. Ruské lyžařské oddíly porážely v roce 1543 litevské jezdecké oddíly na koních. Lyže se také skvěle osvědčily při výzvědných akcích za povstání Jemeljana Pugačova v letech 1773-1775. Jako transportního prostředku pro přepravu děl použil lyží při přechodu Alp v roce 1790 generál Suvorov. Lyžařské oddíly se účastnily operací švédsko-ruské války v letech 1808-1809 a za Napoleonova vpádu do Ruska roku 1812 přepadali a ničili ruští partyzáni, využívající rychlosti lyží, ustupující francouzskou armádu. Význam a důležitost využití lyží v armádě byla oceněna oběžníkem ruského vojenského ministerstva v roce 1866, kterým bylo zavedeno studium lyžařství jako vojenského předmětu ve vojenských učilištích.⁹

⁸ Chovanec, F. *Dějiny lyžování*, Praha: SPN, 1989, str.11

⁹ Chovanec, F. *Dějiny lyžování*, Praha: SPN, 1989, str.14

1.4 Lyžování jako sport

Rozšiřující se využívání lyží pro vojenské účely předznamenalo počátek jejich postupné přeměny z dopravního prostředku lovců a sedláků v předmět zábavy, rekreace a sportu. V čele tohoto vývoje bylo od 2. poloviny 18. století především Norsko, kde s nástupem kapitalistického podnikání a přílivem venkovského lidu do měst došlo k rychlému zlidovění jízdy na lyžích. Využívání lyží pro zimní zábavy a kratochvíle městského a vesnického obyvatelstva vyústilo ve vznik sportovního lyžování. Za jeho počátek jsou pokládány závody uskutečněné 2. dubna 1843 v Trömse, které jako první měly podobu novodobého sportovního soutěžení.

Sportovní lyžařství působilo na zdokonalování lyží a techniku jízdy. V kraji Telemarken vznikl nový typ lyží, způsob jízdy byl oproštěn od závislosti na jedné holi a obohacen o nové prvky ovládání lyží při sjezdu - telemark a kristiáníi. V rámci centrálního sportovního svazu, založeného v roce 1861, dostalo se norskému lyžování organizační základny. Od roku 1862 pořádal svaz každoročně lyžařské závody, na jejichž programu byl běh, skok a sjezd. Výrazem stoupajícího zájmu o lyžařský sport i jeho propagaci byla první lyžařská výstava uspořádaná v roce 1862 v norském přístavním městě Trondhejmu a vydání první lyžařské příručky v roce 1865. Vynikající sportovní výkony a techniku ovládání lyží, které předvedli Sondre Anversen Nordhei a jeho žáci bratři Hemmestveitové na závodech v Oslo v roce 1868, se staly podnětem k založení první lyžařské školy. Výuku S.A.Nordheima, nazývaného po zásluze otcem lyžařského sportu, a bratří Hemmestveitů absolvovali tisíce adeptů, kteří pak šířili umění jízdy na lyžích doma i za hranicemi Norska. V roce 1877 založili norští lyžaři v Oslo Christiania – Ski - Club, první lyžařský klub na světě. Závody na lyžích zvané Husebyrennen, pořádané klubem od roku 1879, zahájily tradici soutěží v Holmenkollenu. Ty až do první světové války byly prvními neoficiálními mistrovstvími Evropy.¹⁰ Na programu závodů v Holmenkollenu byl závod v běhu, ve skoku i ve slalomu. Tehdejší slalom byl závodem, při kterém se nehodnotila rychlost projetí tratě, jak je tomu dnes, ale způsob a bezpečnost projetí překážkové dráhy a kopce. Výkony ve skoku dosahovaly délky kolem 20 až 30 metrů. V rámci Holmenkollenských

¹⁰ Bartoš, M. a Luštinec, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988 str. 10

závodů se uskutečnil první vytrvalostní závod v běhu na 50 km, který se stal od té doby tradiční součástí lyžařských závodů. Vítězem této první padesátky se stal Torjus Hemmestveit.¹¹

Souběžně s počátky rozmachu sportovního lyžování v severských zemích došlo v západní Evropě k prvním snahám využít lyží jako tělovýchovného náčiní v zimní přírodě. Lyžování propagovali ve svých dílech klasikové tělesné výchovy v Německu A. Vieth a I. Ch. Guts Muths, který cvičil jízdu na lyžích norského původu již roku 1795. Přestože kolem poloviny 19. století byly pokusy v jízdě na lyžích konány již ve všech horských oblastech Evropy, ekonomicko-spoločenské předpoklady rozmachu lyžování, vytvářené rozvojem sítě přístupových a horských komunikací, ubytovacích a pohostinských zařízení a služeb, dozrály až v posledním desetiletí století. Lyžování se začlenilo do širokého proudu tělovýchovného a sportovního hnutí, jehož nositelem byly především podnikatelské vrstvy a inteligence.¹²

Mimořádný propagační význam pro světový rozvoj lyžařství měla polární expedice Fridtjofa Nansena do neprozkoumaných oblastí Grónska, která se uskutečnila v roce 1888 a skončila velkým úspěchem. Nansenova družina překonala v průběhu 40 dnů vzdálenost 560 km a nadmořskou výšku 2 700 m v obtížných ledovcových a klimatických podmínkách (teploty mnohdy až -50°C). Svou cestu Nansen popsal v díle „Paa ski over Grönland“, kde mimo jiné uvedl, že výprava byla úspěšná jedině a právě proto, že použila lyže.¹³ Světová veřejnost se jen minimálně zajímala o vědecké výsledky expedice, ale obdivovala Nansena a nový dopravní prostředek Ski. Spolu se zprávou o Nansenově vítězství rostla sláva i lyží jako nového dopravního prostředku. Lyže se tak staly známými na celém světě.

¹¹ Chovanec, F. *Dějiny lyžování*, Praha: SPN, 1989, str. 16 - 17

¹² Bartoš, M. a Luštinec, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988 str. 10

¹³ Gnad, T. a kol. *Kapitoly z lyžování*, Praha: Karolinum, 2005 str. 12

2. Lyžování v Čechách

Ojedinelé pokusy o jízdu na lyžích lze doložit téměř ve všech horských oblastech Evropy již kolem roku 1850. V Krkonoších se podle některých autorů lyže používaly již kolem roku 1840. Před příchodem lyží se však v horských oblastech hojně používaly sněžnice.

Obr. 3: Sněžnice

Předpokládá se, že se k nám sněžnice dostaly současně s emigrací valašského pastevectví. Počátky výroby krkonošských sněžnic spadají do konce 17. století. Sněžnice tvořil kulatý rám vypletený řemínky. Tyto sněžnice se nazývají krokve nebo kraple. Kromě sněžnic se v Krkonoších používal ještě jeden předchůdce lyží. Bylo to prkno dlouhé asi 1 metr a široké 25-30 cm. Špičku mělo zúženou a ohnutou vzhůru. Tyto tzv. lyže nebo také svážnice používali horníci z rudných dolů v údolí Svatého Petra a Špindlerova Mlýna. Na těchto lyžích horníci sjížděli z rudných dolů umístěných vysoko na úbočích do údolí. Jezdec stál na lyži oběma nohama a držel se motouzu, upevněného na špičce lyže.¹⁴

¹⁴ Expozice Krkonošského muzea ve Vrchlabí

Obr. 4: Svážnice

První zmínka o lyžích v české literatuře je s největší pravděpodobností obsažena v díle „Kronyka Moskevská, přeložená z latiny od Matouše Hozia z Vysokého Mejta v roce 1590. Hozius ve svém překladu použil výraz kostle, jež se shoduje s moravským kúsle. To prozrazuje, že již v 16 století byl u nás znám nástroj k chození po sněhu nazývaný kostle. O kostlích se dále můžeme dočíst v Jungmannově česko – německém slovníku z roku 1836. Kostle – nástroj k navázání k nohám a k běhání nebo klouzání se po ledě a sněhu, jinak též kraple. Z Jungmannova slovníku je zřejmé, že byl u nás znám i jiný výraz pro lyže – narty, používaný v Rusku. Koncem 80. let 19. století proniká stále častěji do českého písemnictví, časopisů a novin zmínka o skandinávských ski, na kterých se odváží Norové pohybují způsobem pro střední a západní Evropu zcela neznámým. Nikdo si zpočátku neuvědomil, že existuje souvislost mezi primitivními kostlemi, nartami a novým pojmem “ski”. O použití slova lyže se prvně pokusil v roce 1838 Antonín Marek v článku “jenisejská gubernie“. Toto slovo se ale zatím neuchytilo. V Ottově slovníku najdeme výraz lyže až v roce 1897. První literární doklad použití slova lyže je z roku 1894. V překladu finského národního eposu Kalevala užívá slovo lyže Josef Holeček. Právě tomu vděčíme za zavedení výrazu lyže do českého jazyka.¹⁵

¹⁵ Chovanec, F. *Dějiny lyžování*, Praha: SPN, 1989, str. 24 - 25

2.1 První lyžařský klub

Na sklonku 19. století se velmi aktivně rozvíjí sportovní a tělovýchovné hnutí. Kromě Tyrše, se jedním z nejvýznamnějších průkopníků našeho sportu stal pražský obchodník a průmyslník Josef Rössler – Ořovský, člen pražského Bruslařského klubu. Ořovský stál u kolébky většiny sportovních odvětví u nás a to bruslařství, kanoistiky, jachtingu, tenisu, kopané. Právě jemu náleží zásluha o první úspěšné zavedení lyží do českých zemí.

Jako člen Bruslařského klubu Josef Rössler – Ořovský psal v zimě 1886-87 různým firmám do Kristiánie, Stockholmu atd. o nabídky sportovních výstrojí. Ořovský byl velmi překvapen, když mu od skandinávské firmy Heyde, která v korespondenci přetvořila jméno klubu na „Bruslar SKI Klub“, přišlo kromě vyobrazení a cen závodních bruslí, také vyobrazení a ceny lyží. A tak Josef Rössler – Ořovský ze zvědavosti kromě závodních bruslí objednal i dva páry lyží. Na sklonku roku lyže do Prahy přišly a hned je úspěšně vyzkoušeli. Hned roku 1887 Ořovský zakládá při tehdejším Bruslařském klubu v Praze Lyžařský kroužek, který měl na počátku 14 členů: iniciátor J. Rössler Ořovský, A. Bürgermeister, J. Hingst, O. Krajíček, J. Kučera, dr. M. Mandl, J. Melichar, J. Müller, H. Netval, dr. F. Prokop, B. Prokop, F. Protivinský, dr. K. Rössler a F. Wodvárka. Společně pořádali cvičení v jízdě na lyžích a výlety do nejbližšího okolí Prahy. V historii lyžařského sportu je tudíž rok 1887 počátkem sportovního lyžařství jak v českých zemích, tak i v Evropě. V roce 1889 klub vlastnil už 12 párů lyží a stejný počet párů byl v držení pražských lyžařů. Členská základna rychle narůstala a klub začal rozvíjet bohatou sportovní činnost. Cílem lyžařských výprav skijáků se staly Brdské lesy, Dobříš, Křivoklátsko, Sázavsko, Štěchovicko a další oblasti.¹⁶

V roce 1894 se lyžařský kroužek osamostatnil od Bruslařského klubu a přejmenoval na Český Ski Klub Praha. Stanovy klubu byly schváleny až v roce 1896. Obsahovaly například cíle klubu, pořádání společných výletů a závodů. Členové si zde určili za jednacím řeč češtinu a dohodli se na klubovních příspěvcích. Stanovy vypracoval Josef Rössler – Ořovský, který byl jednou z nejvýraznějších

¹⁶ KULHÁNEK, O. Zlatá kniha lyžování, Praha: Olympia, 1989, str. 38

postav našeho veškerého sportovního dění v jeho počátcích. Iniciativní, věčný novátor, „tělem i duší“ propadlý sportu, sám aktivní sportovec, byl však především vášnivým lyžařem. Nejvíce se zasloužil o posunutí vývoje českého sportu o celé desetiletí díky svému rozhledu a předvídavosti.¹⁷

V roce 1894 navázal Český Ski Klub Praha a jeho předseda J. Rössler – Ořovský styk s řídícím učitelem Janem Bucharem z Dolních Štěpanic. Podnětem bylo několik článků v novinách o činnosti krkonošských lyžařů. Téhož roku byly uskutečněny první zájezdy pražských lyžařů do Krkonoš a na Šumavu, na Špičák. Nejnavštěvovanější lyžařskou oblastí byly zpočátku Krkonoše s hlavním střediskem Jilemnicí. Bylo to hlavně díky kontaktům s Janem Bucharem. Šumava se díky špatnému vlakovému spojení řadila na druhé místo. Brzo se členové ČSK rozdělili do dvou směrů, ty které upoutaly Krkonoše, vůdcem byl J. Rössler – Ořovský, a ty které tíhly k Šumavě. Šumaváky vedl prof. Dr. Bohuslav Brauner a Beda Prokop.¹⁸

ČSK a jeho členové v čele s Josefem Rösslerem – Ořovským, velkým vlastencem, nehledali v Krkonoších jen sportovní vyžití. Snažili se také podporovat místní české obyvatele proti stálému útlaku německými obyvateli. Záměrně vedli své výpravy do Krkonoš přes česká města Jilemnici a Vysoké nad Jizerou, aby posílili jejich národní uvědomění. Najímali a kupovali horské chaty, aby v obecních výborech získali českou většinu.

Od roku 1897 se ČSK mohutně rozvíjel. Jedním z mnoha důvodů byly pravidelně pořádané lyžařské kurzy. Kurzu se mohl bezplatně zúčastnit kdokoli. Nezáleželo ani na tom, zda dotyčný byl nebo nebyl členem ČSK. V kurzech se tak naučilo tisíce lyžařů ovládat lyže. Kurzy se konaly na Benecku, Žalý, na Mísečkách, na Dvoračkách na Špičáku a jinde. V letech 1887 – 1895 v kurzech vyučovali čeští instruktoři: J. Rössler – Ořovský, MUDr. Fr. Protivínský, Beda Prokop, O. Krajíček, J. Müller a ing. Krajník. V roce 1895 přijel do Čech první lyžařský instruktor ze zahraničí Franjo Bučar, středoškolský učitel ze Zábřehu. Druhým zahraničním instruktorem byl ing. Estlander z Helsinek. Na sezonu 1895-1896 do Krkonoš a do Prahy přijel Nor Hagbarth Steffens, běžec a skokan, který se

¹⁷ Chovanec, F. *Dějiny lyžování*, Praha: SPN, 1989, str. 27

¹⁸ KULHÁNEK, O. *Zlatá kniha lyžování*, Praha: Olympia, 1989, str. 38

účastnil i závodů v Holmenkollenu. Díky němu došlo k zásadnímu obratu. Čeští lyžaři začali při běhu používat dvě hole, což mělo mnoho výhod a tento způsob běhu se začal velmi rychle používat. I v dalších letech do Čech přijížděli zahraniční instruktoři a učili tak České lyžaře novým dovednostem.¹⁹

Kromě lyžařských kurzů Český ski klub pořádal i další akce. Členové pravidelně pořádali zájezdy na hory. Výjimkou nebyly ani Vánoce, které Pražané začali trávit také na horách na některých z bud nebo klubovních chat. Na boudách zaváděli staniční knihy, kam se všichni návštěvníci zapsali.

Český Ski klub začal v roce 1906 vydávat první český sportovní časopis, věnovaný právě lyžování. První číslo vyšlo 1. prosince 1906. První čtyři ročníky vycházel časopis pod názvem Týdenní zprávy „Českého Ski klubu Praha“ Později se nazýval Zimní sport a následně Lyžařství. Časopis poskytoval informace o výletech, dění v klubu, zápisy ze členských schůzí a valných hromad, inzerci, zprávy o stavu sněhu v Krkonoších, na Šumavě, v Jizerských horách i v okolí Prahy.

Obr. 5 Ukázka z časopisu Zimní sport

¹⁹ KULHÁNEK, O. Zlatá kniha lyžování, Praha: Olympia, 1989, str. 40 - 41

3. Lyžařské spolky v Krkonoších

K hlavnímu rozvoji lyžování dochází v Krkonoších. Oproti Praze, kde nebyly vhodné klimatické podmínky a lyže tak zůstaly na okraji sportovních zájmů pouze u bohatých pražských sportovců, v Krkonoších se staly nezbytnou potřebou většiny obyvatel.

K vlastnímu rozvoji lyžování v Krkonoších dochází za velmi nepříznivých podmínek národnostního útlaku a tíživé hospodářské situace. Díky řadě obětavých a nadšených propagátorů sportu, bylo lyžování v českých oblastech Krkonoš na vyšší úrovni než v německých oblastech, přestože němečtí obyvatelé prováděli první pokusy v jízdě na lyžích dříve než Češi.

Čeští obyvatelé Krkonoš začali s lyžováním v Jilemnici, ve Vysokém nad Jizerou a poté i v Harrachově. Zásahu na rozvoji lyžování v Krkonoších měl hrabě Jan Harrach, kterému patřilo rozsáhlé panství v Harrachově, Jilemnici, Horní Branné a jinde.

V roce 1892 se hrabě Harrach zúčastnil dvorní hostiny ve Vídni. Zde si tehdejšímu norskému – švédskému vyslanci stěžoval, s jakými obtížemi se setkává jeho lesní personál při službě v zimě, když je mnoho sněhu. Hrabě Harrach dostal radu, aby svému lesnímu personálu pořídil lyže, které umožní poměrně snadný pohyb i ve velmi hlubokém sněhu. Téhož roku Harrach navštívil Světovou výstavu v Christiánii v Norsku. Tam si mimo jiné prohlédl expozici sportovních potřeb a lyže ho velmi zaujaly. Na jeho příkaz objednala lesní správa v Horní Branné 17. prosince 1892 jeden pár jasanových lyží u firmy Gantzerer v Teenebergu v Norsku a jeden pár bukových lyží u firmy Thonet ve Vídni. Tehdejší hornobranský lesmistr Ludvík Šmíd byl také přesvědčen o možnosti praktického využití lyží v zavátých lesích. O Vánocích roku 1892 lyže do Branné přišly a ihned je ing. Reich a lesní praktikant Šmíd vyzkoušeli. Jejich první lyžařské kroky byly sice velmi nejisté, ale brzy dosáhli takové jistoty, že novému sportu získali téměř okamžitě mnoho příznivců. Podle dovezených vzorů byly pod dohledem lesního ing. Reicha vyrobeny u koláře Františka Soukupa v Horní Branné první lyže domácí výroby. Vázání vyrobil branský sedlář Štěpán Šír také podle dovezených

vzorů. Vázání se skládalo z rákosu a dvou řemenů vedených přes špičku a nárt. K jízdě se používalo jedné dlouhé hole. Kovové součástky vázání dělal kovář Patočka a zámečník Beran také z Horní Branné. Nezávisle na sobě také sekerník Antonín Vondrák vyrobil první lyže v zimě 1892-93. Lyže byly určeny pro lesní personál. Lesní správa za ně zaplatila 4 zlaté za pár. Později, když výroba byla lepší, cena stoupla i na 5 zlatých a 50 krejcarů. Stále to však byla poloviční cena oproti dovezeným vzorkům. Ještě v zimě 1892 – 93 se výroba lyží přesunula na dolnoštěpanickou pilu. To bylo pro lesní správu ekonomičtější. Lyže se vyráběly jednak pro lesní dělníky, tak i pro lyžaře z Jilemnice a Dolních Štěpanic. Zhotovoval je zde sekerník Antonín Vondrák, proslulý odborník své doby. Výroba lyží se rozšířila i do ostatních dílen v okolí, bez toho aby to vědělo panstvo ze zámku. O lyže měli zájem i místní rolníci a ostatní občané.²⁰

Také Jan Buchar si u bratří Thonetů objednal pár lyží. Poprvé je vyzkoušel na Štědrý den 1892. Při cvičení jízdy na lyžích nebyl ani on, stejně jako před lety Josef Rössler – Ořovský v Praze, ušetřen škodolibého posměchu spoluobčanů. Na Silvestra 1892 se vydal na výlet na Žalý a na Šeřín. Zkušenosti z výletu sice nebyly nijak povzbudivé, ale Buchar se nevzdal.²¹

Původně byly lyže určeny pouze pro lesní dělníky harrachovského panství a jejich snadnější přístup do zasněžených lesů. Postupem času začaly lyže domácnět a pronikat ke všem vrstvám krkonošského obyvatelstva. Velmi oblíbené se staly lyže u mládeže. Mohlo by se zdát, že díky vysokým pořizovacím cenám, byly lyže stejně jako v Praze dostupné pouze pro zámožné vrstvy obyvatelstva. V Krkonoších však dětem postačily lyže vyrobené úpravou dužniny od sudů. Kromě dopravy se lyže využívaly také jako levný prostředek k zábavě a sportu.

²⁰ Bartoš, M. a Luštinec, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988, str. 15-16

²¹ KULHÁNEK, O. *Zlatá kniha lyžování*, Praha: Olympia, 1989 str. 47

3.1 Jilemnice

V Jilemnici, kterou můžeme považovat za kolébkou lyžování v Krkonoších, se kromě lesníků brzy naučili lyžovat i někteří občané. Nejvýznamnější osobností lyžování v Jilemnici se stal Jan Buchar, řídící učitel v Dolních Štěpanicích u Jilemnice. V jízdě na lyžích se při svých výletech rychle zdokonalil a začal na výlety vodit také školní děti a ostatní jilemnické zájemce. Již v roce 1893 uspořádali jilemničtí skiáci první společné výlety do hor a ve stejném roce si poprvé, zatím sice jen neoficiálně, zkoušeli měřit své síly. Brzy také zahájily výrobu lyží dvě zdejší firmy Václav Lorenc a Hynek Mečíř a spol.

Jan Buchar již tehdy patřil mezi uznávané znalce a propagátory Krkonoš a jeho program měl zcela jasný cíl. Začal směřovat do Krkonoš proud českých turistů, který měl pomoci v boji proti germanizaci a zlepšit postavení českých obyvatel. Proto Buchar lyže uvítal s nadšením a uvědomil si, že lyže jsou prostředkem, jak otevřít hory návštěvníkům i v zimních měsících, kdy zatím hory zely prázdnotou. Velkou výhodou lyží bylo také jejich využití k dopravě. V předchozích letech se krkonošští obyvatelé a hlavně žáci, kteří v době velikých vánic mívali nucené prázdniny, přes hluboké závěje nedostali do práce nebo školy. Nyní se cesta do školy pro děti stala zábavou a potěšením

Prvními zastánci lyžování na Jilemnicku byli R. Kazda, H. Bedrník, F. Mládek, V. Lorenc, ve Štěpanicích Jan Buchar a další. V roce 1894 se v Jilemnici sešla skupina šestnácti lyžařů a zrodila se myšlenka založení lyžařského spolku, jehož účelem by bylo vyučovat a pěstovat jízdu na ski na zasněžených místech, pořádat výlety, pořádat závody, zábavy a veřejné přednášky. A tak založili Český krkonošský spolek Ski Jilemnice. Kvůli rakousko-uherské byrokracii byly stanovy spolku chváleny královským místodržícím až 15. dubna 1895. Schválením stanov vznikl oficiálně druhý lyžařský spolek v Čechách.²²

První valná hromada Českého krkonošského spolku Ski Jilemnice se konala 25. října 1895 v místnostech Občanské besedy. Předsedou spolku se stal Rudolf Kazda. Místopředsedou byl zvolen Reich, jednatel Lukeš, pokladník Hrubý,

²² KULHÁNEK, O. Zlatá kniha lyžování, Praha: Olympia, 1989, str. 49

náčelník Bedrník, správce Lorenc a pořadatel Mládek. Za klubovní místnost si členové zvolili Kozinec.²³

28. října 1895 se konala první výborová schůze na Kozinci. Předseda navrhl, že by se měly pořídit spolkové knihy, jedna pro jednatele a druhá pro pokladníka. Oba je měli pořídit na vlastní náklady, ale i přesto souhlasili. Dále se dohodli, že pořídí spolkový prapor, který se bude vyvěšovat na tyč každý den společného ježdění na ski. Odhlasovali si, že od 1. ledna 1896 budou odebírat časopis „Sportovní obzor“. První členská schůze se konala 2. prosince 1895. Pan Trdlica zde podal návrh na pořádání velkého výletu na ski a saních na Petrovu Boudu. Výlet se měl konat 25. prosince. Tento záměr uveřejnil Jan Buchar v časopise „Obrana severu“ a 21. prosince zde zveřejnil celý program výletu. Na výlet pozvali také pražský Ski klub, se kterým měli velmi dobré vztahy. Termín výletu byl nakonec přesunut na 12. ledna 1896. V závěru zápisu členské schůze je prvně použit pozdrav „Ať to frčí!“ Tímto pozdravem jsou pak ukončovány všechny zápisy. Tento nápis také zdobil spolkový prapor, který vlál na startu a cíli většiny závodů pořádaných jilemnickými skiáky. Pánové Vejnar a Jezdinký, kteří vlastnili pozemky na Kozinci, který byl hlavní základnou v počátcích jilemnického spolku, dovolili ježdění na Kozinci.²⁴

Jan Buchar v roce 1895 publikoval první metodický článek o lyžování v časopise Klubu českých turistů a zároveň započal s výukou lyžování při hodinách tělesné výchovy na své škole. Ve stejné době také úspěšně zažádal školní úřady o zavedení výuky lyžování do osnov hodin tělesné výchovy na horských školách a intenzivně se staral alespoň o nejnutnější lyžařskou výzbroj pro své svěřence.²⁵

Český krkonošský spolek Ski v Jilemnici navázal velmi dobré vztahy s pražským Ski klubem a společně s ním se ujal organizování českého sportovního lyžování. V roce 1895 uspořádal na Kozinci své první skutečné závody. Vítězem se stal František Mládek. 30. prosince pořádali členové klubu členský večírek, konal se na Kozinci a zakončili tak společně pro lyžování úspěšný rok 1895. 18. ledna 1896 v Praze pořádá také Český Ski klub Praha své první závody. Bojů

²³ Jednatelské knihy Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici

²⁴ Jednatelské knihy Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici

²⁵ Bartoš, M. a Luštinec, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988, str. 18

o mistrovství Království českého ve Stromovce se samozřejmě zúčastnili i jilemničtí závodníci a v konkurenci se rozhodně nenechali zahanbit. František Mládek, který vyhrál první závod na Kozinci, nenašel přemohitele ani v Praze. Na trase dlouhé 1050 metrů Mládek zvítězil časem 1 minuta a 50 sekund. Hynek Bedrník se umístil na druhém místě. Ovšem jilemnické závodníky mrzelo, že o jejich velkém úspěchu při závodech, nebyla v žádném českém časopise ani zpráva. Ale referát o závodech se objevil v německém *Spiel und Sport*, který vycházel v Berlíně.²⁶

23. ledna 1896 se koná další výborová schůze. Zde se členové dozvídají o pozvánce na závody na ski. Závody se konají 9. února 1896 v bavorském Mnichově. Mládek i Bedrník měli veliký zájem, ovšem předseda spolku jim sdělil, že ve spolkové kase bohužel není dostatek peněz. To však neznamena, že by byl první zahraniční start českých závodníků neuskutečnitelný. Když necelý týden před závodem stále neměli dostatek peněz, bylo rozhodnuto, že 4. a 5. února uspořádají sbírku. Ta byla úspěšná, 50 zlatek nutných ke startu se dalo dohromady, tak českým závodníkům ve stratu už nic nebránilo. Po příchodu telegramu do Jilemnice byli všichni nadšení, jak dobře Mládek a Bedrník reprezentovali jilemnický spolek. V první jízdě skončil Bedrník druhý a v druhé jízdě si dokázal polepšit a závod vyhrál. Ani Mládek se v konkurenci neztratil a v druhé jízdě obsadil druhé místo. Na počest prvního mezinárodního vítězství skiáků byl uspořádán uvítací večírek v hostinci „U Bílé růže“.²⁷

Pouhý týden po mnichovském triumfu, tedy 16. února 1896 se skiáci účastnili dalších závodů na ski. Závody pořádal Český krkonošský spolek Ski v Jilemnici. Skládaly se z jízdy o mistrovství Krkonoš na 12 kilometrů. Trasa vedla ze Žalý do Jilemnice. 25. ledna byl pořádán výlet na Žalý, aby prozkoumali a připravili trasu pro závod. Závod byl přístupný všem amatérům Koruny české. Jízdu na 12 km vyhrál Hynek Bedrník z Jilemnice. Největšími soupeři pro Bedrníka byli Hron z Prahy, který skončil na 2. místě a Lorenc, který obsadil 3. místo. Bedrník tak potvrdil své kvality i v domácím prostředí a stal se nejlepším českým

²⁶ Chovanec, F. *Dějiny lyžování*, Praha: SPN, 1989, str. 18 - 19

²⁷ JINDŘÍŠKOVÁ, N. a kol. *Sto let Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici* 1994, str. 3

lyžcem. Další byla jízda členů Českého krkonošského spolku Ski, kteří dosud žádných cen na závodech nedobyli. Trasa byla dlouhá 1000 m a vyhrál Karel Buchar. Následovala jízda jinochů 14 - 18 let na 600 metrů ze Zadního na Přední Žalý a rychlojízda na 1800m.²⁸

V roce 1897 si dokonce jilemnický spolek troufl zorganizovat první mezinárodní závody. Konaly se v Dolních Štěpanicích za účasti jednoho Němce a jednoho Nora. Závod se skládal z těchto soutěží: jízdy o mistrovství Krkonoš na 12 km, jízdy zahajovací na 1000 m, jízdy chlapců do 18 let na 1000 m, jízdy chlapců do 14 let na 500 m a hlavní jízdy na 6 km. Nově byly zařazeny některé disciplíny, jako například skok, který vyhrál Oldřich Řeháček z jilemnického spolku skokem 15,5 m. To byl na naše předválečné poměry úctyhodný výkon.²⁹ Nový můstek byl v Dolních Štěpanicích postaven právě v roce 1897. Můstek s dřevěnou hranou postavili dělníci ze štěpanické pily podle návrhu Hegenbartha Steffense.³⁰ Další novinkou závodů byla jízda dam na 500 m. Ženy závodily v dlouhých sukních a první vítězkou byla Julie Gassnerová také z jilemnického spolku. Před tisícem diváku se z vítězství v jízdě o mistrovství Krkonoš radoval František Hron.

Na XII. Výborové schůzi členové projednávali lístek od Českého Ski klubu v Praze, který jilemnickým navrhuje vytvoření České jednoty skiácké. Domluvili se, že pokud bude tato jednota vytvořena, rádi k ní přistoupí. Ale k vytvoření jednoty nakonec nedošlo.³¹

Každoročně se členové jilemnického spolku účastnili spousty závodů. V roce 1904 se závodů prvně zúčastňují ženy. Byl to závod v běhu na 800 metrů, který vyhrála M. Skrbková z Vysokého nad Jizerou.

V roce 1905, při příležitosti desátého výročí založení Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici, se členové zúčastnili prvního distančního závodu na padesátakilometrové trati. Trasa vedla z Vysokého nad Jizerou přes Nový

²⁸ Jednatelské knihy Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici

²⁹ Bartoš, M. a Luštinec, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988, str. 19

³⁰ Slavík, J. a S., *Naše skokanské můstky*, Jilemnice: Getiana, 2003, str. 88

³¹ Jindřišková, N. a kolektiv, *Sto let Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici* 1994, str. 4

Svět, Mumlavu, Kotel, Zlaté návrší, Mísečky, Tři kopce, Žalý, Benecko a Hrabačov až do Jilemnice. Závod se konal 3. února 1905. Na start se postavilo 21 odvážlivců. Prvním vítězem na této trati se stal Josef Kraus z Horních Štěpanic, člen Ski Jilemnice. Druhý ročník závodu se konal až v roce 1907 a vyhrál Bohumil Hanč, člen ČKS Ski Jilemnice. Prvně byla změněna trasa a vedla ze Sněžky do Jilemnice. Tento závod se konal každoročně až do roku 1913. Jilemničtí závodníci jako Hanč, Feistauer, Möhvald, Šír, Kučera a další se umísťovali vždy na předních místech.³²

Bohumil Hanč brzy dosáhl veliké formy a v domácím prostředí přesvědčivě porážel všechny své soupeře, hlavně v těžkém terénu na dlouhých tratích. Český Krkonošský spolek Ski tak Hanče poslal v roce 1907 do saského Annabergu, aby hájil české barvy. Hned po stratu svým soupeřům ujel o tolik, že to vzbudilo vlnu nedůvěry a protestů. Pořadatelé se domnívali, že má Hanč pod lyžemi špalíky nebo tulení pásy. Hanč přijel do cíle s velikým náskokem a téměř neunaven. Ihned mu pořadatelé prohlédli lyže, které byly v pořádku. Nedůvěra však stále pokračovala. Hanč ve svých 20 letech ujel dráhu měřící 28 km za 2 hodiny a 21 minut. Aby mu pořadatelé konečně uvěřili, nabídl se, že trať projede ještě jednou ve stejném čase. Když však dostali pořadatelé hlášení ze všech kontrol, prohlásili Hanče za vítěze a předali mu odznak a broušený pohár.³³

V roce 1907 poprvé Hanč vyhrál Mistrovství zemí Koruny české v závodě na 10 km a opakoval své vítězství přesvědčivě i v dalších letech. V roce 1908 běžel poprvé krkonošský závod na 50 km jako vojín a byl opět první. Jeho čas byl 7 hodin a 10 minut. Trasa vedla z Jilemnice přes Vrchlabí, Sněžku, Petrovu boudu a Rezek zpět do Jilemnice.

³² Jindřišková, N.a kolektiv, *Sto let Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici* 1994, str. 4

³³ KOŽÍK, F. Synové hor, Miloš Vognar – M&V, 2006 str. 24

III. MEJVALD (Mrklov) I. HANČ (Benecko) II. RATH (D. F. C.) VII. C. k. ndp. SITTIG (Liberec) V. RÖSSLER (Č. S. K.) VI. C. k. nadmysl. EMIL ADOLF (Liberec) IV. C. k. poddůstoj. FR. NEUMANN (Terezín)

Obr. 6 Klasifikovaní závodníci v závodě na 50 km roku 1907

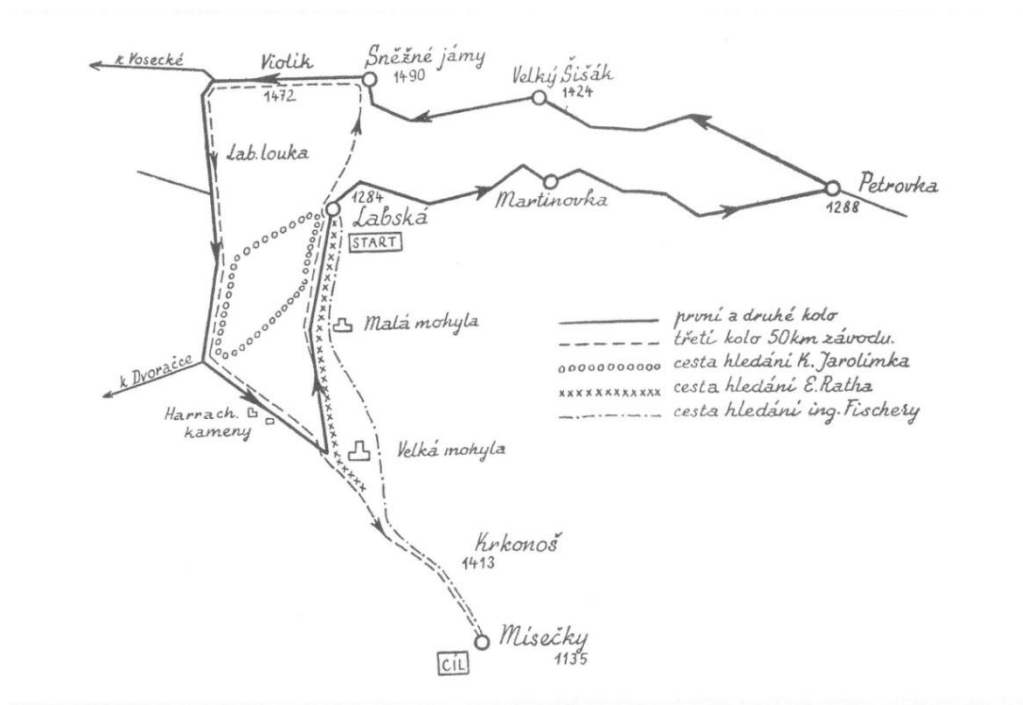
V roce 1909 se distančního závodu na 50 km prvně zúčastnila také žena Anna Hanušová z Mrklova členka Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici. V této době se ještě distanční závody jezdily tak, že všichni závodníci jeli společně, až na posledním úseku, který byl dlouhý kolem 10 km, se zrychlilo a bojovalo o vítězství. Na trase nebyly žádné kontroly. To, že závodníci absolvovali celý závod, dosvědčovala razítka, pro které si závodníci museli zajít do bud.³⁴

V roce 1913 se bohužel při závodě stala první velká tragédie nejen v historii Jilemnického spolku Ski, ale i v dějinách lyžařství vůbec. 24. března 1913 umírá v závodě na 50 km benecký rodák Bohumil Hanč. Závod se prvně jel jako prostý závod rychlostní, kdy soutěžili od startu do cíle.

³⁴ KOŽÍK, F. *Synové hor*, Miloš Vognar – M&V, 2006, str. 26

3.1.1 Tragický závod

Účastníci VIII. Mezinárodního lyžického závodu distančního na 50 km se na Labské boudě sešli již 23. 3. 1913 večer. Bylo rozhodnuto o změně trati, protože okolo Luční boudy a Obří boudy nebylo dost sněhu. Nová trať vedla z Labské boudy k Martinovce, sedlem mezi Mužskými kameny a Velkým Šišákem na jižní bok Vysokého kotle, na Sněžné jámy, Violík, Novoslezskou boudu, Voseckou boudu, zpět na Violík a přes Harrachovy kameny na Labskou boudu. Toto kolo měli jet závodníci dvakrát. Třetí kolo bylo kratší, po prvním příjezdu na Violík se jelo přes Labskou louku na hřeben Krkonoše a přes Zlaté návrší do cíle na Mísečky. Toto kolo měli jet závodníci dvakrát. Třetí kolo bylo kratší, po prvním příjezdu na Violík se jelo přes Labskou louku na hřeben Krkonoše a přes Zlaté návrší do cíle na Mísečky.

Obr. 7 Trať tragického závodu na 50 km

Trať byla vyznačena červenými praporky a na kontrolách byli pořadatelé, kteří závodníkům podávali horký čaj, čokoládu a pomeranče.³⁵

Start závodu byl kvůli tajícímu sněhu určen už na 6 hodin 30 minut. Před startem byli všichni závodníci prohlédnuti lékařem. Na start závodu se nakonec postavilo 6 závodníků: B. Hanč za Český krkonošský spolek Ski Jilemnice, J. Scheiner za Český Ski klub Praha, K. Jarolímek za Český spolek pro zimní sporty

³⁵ JEDLIČKA, M. *Hrdinná saga českého lyžování*. SKI magazín, 2003, roč. 9, č. 1, s. 74 – 76.

Praha, J. Feistauer za Český krkonošský spolek Ski Jilemnice, F. Walter za Berliner Sport – Club a O. Bartel za S.K. Windsbraut Polaun. V 7 hodin 10 minut byl závod konečně odstartován. Závodníci vyráželi na trať v půlminutových intervalech, první Bartel, za ním Hanč a ostatní. Ihned po startu rychlostního závodu startovala devítičlenná skupina turistů.³⁶

Hanč brzy po startu předjel Bartla a ujal se vedení. Poté se však Hanč od Violíku vydal špatným směrem a o své vedení přišel. Náskok soupeřů však brzy dohnal. Na Labskou boudu dorazil Hanč s třicetivteřinovým náskokem na druhého Feistauera. Pořadatelé nečekali závodníky takhle brzo, neměli pro ně připraveno občerstvení. Do druhé kola vyrazili už jen 4 závodníci. Walter vzdal už na Violíku. Jarolímek si na Labské boudě sundal botu a měl sedřené paty. Chtěl, aby mu na ně doktor něco dal a mohl pokračovat v závodě. Doktor však řekl, že je to vážné a se závodem se musí rozloučit. Začal se zvedat vítr a zanedlouho se spustil silný liják. Vzájemný boj borců se nečekaně změnil v zápas s nepřátelskými silami přírody. V 10 hodin 20 minut Bartel vzdal a sjel k Labské boudě. Hanč dojel podruhé k Sněžným jámám jako první v 10 hodin 37 minut a pokračoval dál. O několik minut později se tam dopotácel zkrhlý a promočený Feistauer a za ním Schneider. Oběma došly síly. Kontroloři ze Sněžných jam jim poskytli první ošetření, a když si oba odpočinuli, sjeli do Labské boudy, kde je ošetřil doktor. Na trati zůstal Hanč sám. Na Novoslezské boudě mu dal kontrolor Muttich citron a rukavice a Hanč pokračoval dál. Na Violíku chtěl Hančovi kontrolor dr. Veina říct, že už všichni vzdali. Přes silnou vichřici ho však Hanč neslyšel a myslel si, že ho jen upozorňuje na směr trati a pokračoval dál. Na Labské boudě se komise rozhodčích shodla, že závod přeruší pro nepřízeň počasí. Jediný problém byl, jak to dát vědět Hančovi, který jediný zůstal na trati. Dr. Vein se vrátil z Violíku a oznámil ostatním, že tam Hanč projel těsně před polednem. V jednu hodinu už byli všichni nervózní, protože kdyby bylo všechno v pořádku, Hanč už by na Labské boudě musel dávno být. A tak po dalších patnácti minutách bylo jasné, že mu musí vyjet na pomoc. Byli zvoleni ti závodníci, kteří vzdali nejdříve a tak už byli dostatečně odpočinutí. Rath měl jít ke Krkonoši a Jarolímek k Harrachovským kamenům. O pár minut později vyjel také ing. Fischer, který mířil do Mísečných bud k cílové bráně a doufal, že

³⁶ KOŽÍK, F. *Synové hor*, Miloš Vognar – M&V, 2006, str. 47 - 48

Hanč sám uznal za vhodné přerušit závod a sjel k cíli. Emerich Rath bojoval proti nepřízní počasí, vichřice se stále stupňovala. Pokračoval ke Krkonoši. V úžlabině uviděl ležet postavu tváří k zemi. Muž mu neodpovídal, Rath věděl, že mu hrozí umrznutí. Chtěl ho začít třít sněhem, když mu rozepnul kabát, tak se zděsil. Pod kabátem měl závodní číslo 26. Rath pochopil, že je to Hanč. Chtěl ho co nejrychleji dopravit na Labskou boudu. Ušel s ním asi 500 metrů, ale v hlubokém sněhu to bylo velmi namáhavé a pochopil, že by tam umrzli oba. Vrátil se tedy pro lyže a spěchal na Labskou pro pomoc. Ihned se pro Hanče vydali všichni závodníci, ve vánici to nebylo jednoduché, ale brzy ho našli. Jeho kůže byla ještě teplá, ale srdce už mlčelo. Ve 3 hodiny 10 minut donesli Hanče do boudy a lékař dr. Šimer provedl oživovací pokusy. Ani po hodinovém snažení se nepodařilo Hanče oživit. A najednou bylo všem jasné, že nepřemožitelný mistr Krkonoš je mrtev. Všichni byli velice smutní a vzpomínali na dobrého veselého Hanče.³⁷

Fischer mezitím dorazil na Mísečné boudy a oznámil jim, že se už vítěze nedočkají. Ptal se po Hančovi, zda ho někdo neviděl. Ptal se i německého dřevaře Möhwalda, který právě přišel směrem od Krkonoše. Přiznal, že u zabodnutých lyží do sněhu viděl ležet člověka, který na něho cosi česky volal. Ing Fischer si byl jistý, že to byl Hanč. Rychle vyzval lyžaře, aby mu šli pomoci při hledání. Nikomu se do vichřice nechtělo, ale nakonec se tři starší muži odvážili. Fischer vyrazil sám napřed. Když našel dvoje zabodnuté lyže a pod nimi ležícího člověka byl přesvědčen, že je to Hanč. Ihned se ho pokoušel třít, aby ho zahřál. V tom přijel na místo nešťěstí dr. Zeman, který sjížděl z Martinovky na Mísečky a potkal německého horala Glasera, který vezl závodníkům na Labskou boudu šaty. Glaser šel tou cestou až po Möhwaldovi, našel zde člověka už mrtvého, tak ho označil lyžemi a pokračoval k Labské boudě. Když však dr. Zemanovi o svém nálezu řekl, Zeman ho přesvědčil, aby se vrátili. A tak se zde sešli s Fischerem. Zanedlouho k místu přijeli tři lyžaři, kteří Fischerovi nabídli pomoc a kromě nich tři turisté jedoucí z Martinovky přes Labskou boudu do Míseček. Turisté jim řekli, že Hanč leží mrtvý na Labské boudě. Osoba, kterou svázeli na saních na Mísečky, byla druhou obětí bouře. Až druhý den, když se přišel ptát jeho bratr, se zjistilo, že je to Václav Vrbata, věrný Hančův kamarád.³⁷

³⁷ KOŽÍK, F. *Synové hor*, Miloš Vognar – M&V, 2006, str. 48 - 58

Co se přesně stalo 24. března 1913 mezi Hančem a Vrbatou, se už asi nikdy nedozvíme. Ale můžeme předpokládat, že se tito dva nerozluční kamarádi setkali na Zlatém návrší. Hanč byl naplněn touhou dokázat, že Čech je pravým vítězem závodu a že dovede vzdorovat lidem, horám i počasí. Když Vrbata viděl, že Hanč je celý promrzlý a má na sobě led, dal mu svou čepici a kabát. Hanč pokračoval v závodě, ale jeho vysílený organismus byl silně podchlazený a přestával mu správně fungovat. Nakonec padl do sněhu a už se nedokázal zvednout. Vrbata sjíždějící k Mísečkám měl o Hanče strach a tak se rozhodl vrátit a pomoci mu. Vydal se směrem, kudy odjel Hanč. Našel však jen Hančovy lyže zabodnuté do sněhu, jak je tam zanechal Rath. Vrbata hledal Hanče ve všech směrech, ale marně. Nakonec se věrný kamarád vrátil k zabodnutým lyžím, vedle nich zabodl svoje a schoulil se do klubíčka v domnění, že se k nim někdo vrátí.³⁸

Václav Vrbata a Bohumil Hanč prokázali svou odvahu a dali ostatním vzácný příklad lásky druhu ke druhu a zapsali se, i se svými zachránci, kteří projevíli veliké hrdinství a obětavost, navždy do dějin lyžování.

3.1.2 Dění v klubu před vypuknutím první světové války

V roce 1914 se zúčastnila tříčlenná skupina složená z Karla Jarolímka, Južika Scheinera a Josefa Kučery slavných závodů v Holmenkollen v Norsku. Při těchto tehdy nejslavnějších světových závodech startovali všichni tři v obou bězích a to na 17 a 50 kilometrů. Skoku se však naši závodníci neúčastnili. Přestože jejich umístění nebylo tentokrát v silné mezinárodní konkurenci nejlepší, získali zde řadu zkušeností pro další rozvoj závodního skoku a běhu v Čechách. Kučera skončil v závodě na 17 km 28. a na padesátikilometrové trati 29. Což při účasti 43 závodníků nebyl vůbec špatný výsledek.³⁹

V předválečném období měl jilemnický spolek velmi silnou skupinu závodníků: Bedrník, Mládek, Kraus, Kubát, Möhvald, Hanč, Feistauer a další. Závodníci čestně obhajovali nejen vlajku Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici, ale při mezinárodních soutěžích i celou vlast. Příchodem první světové války byla činnost spolku přerušena a znovu začíná až roku 1919.

³⁸ JEDLIČKA, M. *Hrdinná sága českého lyžování*. SKI magazín, 2003, roč. 9, č. 1, s. 74 – 76.

³⁹ Jindřišková, N. a kolektiv, *Sto let Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici* 1994, str. 4

3.2 Vysoké nad Jizerou

Stejně jako v ostatních oblastech Krkonoš, se i ve Vysokém nad Jizerou objevují první lyže koncem 19. století. Rychle se dočkají obliby a od roku 1894 se pořádají pravidelné výlety do okolí. Nejvíce holdovala lyžařskému sportu vysocká mládež. I zde se vyskytovaly lyže vyrobené ze sudů. Prvním výrobcem domácích lyží ve Vysokém byl truhlář Antonín Bartoš.

Hlavním popudem k založení Českého ski klubu ve Vysokém nad Jizerou bylo VIII. Mezinárodní mistrovství zemí Koruny české, konané 1. února 1903 ve Vysokém nad Jizerou. Mistrovství pořádali Český ski klub Praha a Český krkonošský spolek Ski v Jilemnici. Největší zásluhy na pořádání měli předsedové Jan Buchar a Josef Rössler – Ořovský. Závodům přihlíželo asi 3000 diváků a byly velmi úspěšné. Z vysockých závodníků měřili své síly B. Janda, V. Janda, Ďoubalík a skokan J. Jodas, který se později stal velmi známým. Dokonce se jim podařilo získat jedno druhé místo a tři třetí místa. Hrdinou závodu se stal Běda Prokop, který zvítězil v závodě v běhu na 10 km, v běhu na 100 m a v běhu na 2 km o Dieskaův štít.⁴⁰

Úspěšný průběh závodů za krásného slunného počasí povzbudil místní obyvatele k další lyžařské aktivitě. A tak ihned po závodě vznikla myšlenka založit ve Vysokém nad Jizerou klub lyžařů. Už 13. února 1903 svolali pánové Mečíř, Voborník, Soukup, Brož a bratři Ďoubalíci schůzi všech lyžařů do hostince U Hrdých. Tam se sešlo asi 30 jezdců a přátel lyžování, kteří se dohodli na založení lyžařského klubu. Dali mu název Český ski klub ve Vysokém nad Jizerou. Jan Buchar a Josef Rössler – Ořovský Vysockým ochotně radili. Zapůjčili jim stanovy, podle kterých byly vytvořeny stanovy pro vysocký klub. Na další schůzi zvolili jako spolkovou místnost hotel U Hrdých a dohodli se, že si předplatí časopis „Sport a hory“.⁴¹

28. října 1903 se konala další schůze. Zde byly schváleny stanovy vysockého klubu a tak se tato chůze stala první řádnou valnou hromadou. Za členy výboru byli zvoleni Karel Schrötter, Josef Voborník, Josef Ďoubalík, O. Ďoubalík,

⁴⁰ KULHÁNEK, O. Zlatá kniha lyžování, Praha: Olympia, 1989, str. 53

⁴¹ Jednatelské knihy Českého ski klubu Vysoké nad Jizerou

Fr. Jettnar, Jan Mečíř, J. Soukup, K. Brož a Old. Kramár. Členové se dohodli na pořádání zimních výletů do okolí nebo mezinárodních závodů. Prvním předsedou klubu byl zvolen starosta města Karel Schrötter, jednatelem Josef Doubalík. Čestnými členy klubu byli zvoleni oba příznivci Jan Buchar a Josef Rössler – Ořovský.⁴²

Vznik třetího lyžařského spolku vytvořil předpoklad pro založení celonárodní lyžařské organizace. Zdálo se, že rozmach nové organizace bude opět velmi rychlý, protože zástupci všech tří lyžařských klubů se sešli již 21. listopadu 1903 v hostinci Ráj v Jablonci nad Jizerou a založili zde Svaz českých lyžníků, první národní lyžařský svaz na světě. Hlavním iniciátorem založení celonárodní organizace byl Josef Rössler - Ořovský. Prvním předsedou svazu byl zvolen Jan Buchar. V předběžném programu byly vytyčeny první úkoly. Rozhodli se pořídit společný amatérský řád, zřídit stanice a staniční knihy, pořídit zimní mapy a pěstovat styky zimních turistů a lyžařů. Další schůzka svazu se uskutečnila 24. ledna 1904 na Dvoračkách. Zástupci Českého ski klubu Vysoké nad Jizerou se schůze nemohli zúčastnit. Přes velké množství sněhu se do hor nedostali. Byl zde předložen první návrh bodů stanov svazu. Třetí schůzka se konala 24. ledna 1904 ve Vysokém nad Jizerou. Rozmach svazu nebyl tak rychlý, jak všichni předpokládali. Vinu na tom nesly hlavně rakouské úřady, které měly spoustu výtek proti stanovám. Kvůli nim musel být změněn název svazu na „Svaz lyžařů v království Českém“. Problémy však byly i ve vztazích mezi jednotlivými kluby. Pražský klub si chtěl prosadit dominantní postavení ve svazu. Stanovy nakonec byly schváleny až 5. prosince 1906. Od roku 1907 nastal rychlý rozvoj svazu. 6. ledna 1907 přistoupil čtvrtý člen Lyžařský odbor SK Plzeň. Při této příležitosti odstoupil předseda Jan Buchar, za kterého byl do čela svazu zvolen Josef Rössler – Ořovský.⁴³

31. ledna 1904 bylo ve Vysokém nad Jizerou uspořádáno IX. Mistrovství zemí Koruny české, které bylo zároveň prvním mistrovství nově založeného Svazu lyžařů v království Českém. Dopoledne se jela Jízda o mistrovství zemí Koruny české na 10 kilometrů. V hlavním závodě zvítězil Josef Kraus z Jilemnice. Druhým

⁴² Jednatelské knihy Českého ski klubu Vysoké nad Jizerou

⁴³ Bartoš, M. a Luštinec, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988, str. 21

dopoledním závodem byla jízda mládeže. Odpoledne následoval závod na 100 metrů po rovině, jízda hlavní na 200 metrů o cenu Prokopovu, jízda dam, jízda juniorů, jízda jezdců z roviny na trati dlouhé 1500 metrů, jízda s překážkami a na závěr závod ve skoku. Ve skoku vyhrál vysocký Josef Jodas skokem dlouhým 9,75 metrů. Večer byly závody ukončeny koncertem spojeným s rozdělením cen vítězům. Druhý den se 13 lyžařů zúčastnilo pochodu na Krkonošské hřebeny. Od těchto závodů se mistrovské závody o Mistrovství zemí Koruny české často pořádaly ve Vysokém nad Jizerou.⁴⁴

V roce 1904 má Český Ski klub ve Vysokém nad Jizerou už 44 členů a jeho základna se nadále rychle rozrůstá.

Ve Vysokém nad Jizerou se kladl velký důraz na výchovu lyžařského dorostu. Již před první světovou válkou bylo k dispozici v měšťanské škole asi dvacet párů lyží. Ty byly určené především nemajetným přespolečným dětem. Lyžování se stalo nedílnou součástí výuky tělesné výchovy ve škole. Pro děti se pořádaly pravidelně závody školní mládeže. Tato péče o mládež se Vysockým vyplatila. Z těchto dětí jim vyrostlo mnoho úspěšných závodníků.

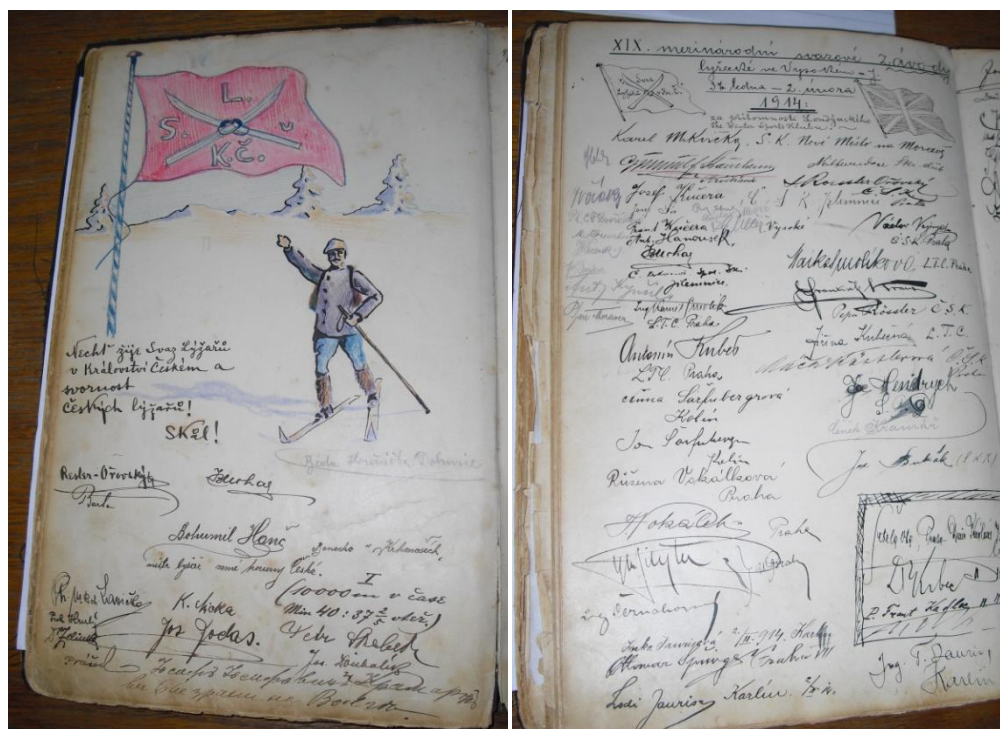

Obr. 8 Sněhový skok u Vysokého nad Jizerou

⁴⁴ Jednatelské knihy Českého ski klubu ve Vysokém nad Jizerou

V rámci mistrovských závodů probíhaly i soutěže ve skoku. Ve Vysokém se stavěly první skoky už v roce 1899. Nejdříve byly skoky pouze sněhové, v pozdější době se stavěly dřevěné. V roce 1906 nejlepší lyžaři skákali až 14 metrů. V roce 1914 byl postaven skokanský můstek na Tříčských vrších. Můstek měl nájezd dlouhý 47 metrů a dalo se na něm skočit až 23 metrů. Tento můstek se využíval až do třicátých let.⁴⁵

Do Vysokého nad Jizerou, stejně jako do Jilemnice, pravidelně jezdili členové Českého ski klubu v Praze a pořádali odsud výlety do hor. Ve Vysokém zpočátku neměli veřejné ubytování, a proto lyžaři nocovali u místních obyvatel. Od roku 1913 byla postavena nová chata ski klubu, která se stala útočištěm hlavně pražských lyžařů. Byla zde umístěna pamětní kniha, do které návštěvníci psali své zážitky, poděkování a pro ilustraci kreslili i obrázky.

Obr. 9 Ukázka z pamětní knihy z chaty Českého ski klubu ve Vysokém nad Jizerou

⁴⁵ SLAVÍK, J. a S., Naše skokanské můstky, Jilemnice: Getiana, 2003, str. 107

Činnost Českého ski klubu ve Vysokém nad Jizerou a také Svaz lyžařů v Království českém rozvíjela a podporovala národní uvědomění a hrdost. Místní obyvatelé cítili podporu pražských lyžařů, kteří sem pravidelně jezdili a bydleli na českých chatách. Vědomí podpory jim napomáhalo v boji proti německému nátlaku.

Vysocký klub se stále rozvíjel, rostl počet členů, pořádal závody a výlety. Tento slibný vývoj byl však omezen první světovou válkou. Stejně jako v ostatních klubech válka ochromila veškerou sportovní činnost.

3.3 Harrachov

Počátky lyžování v Harrachově lze datovat stejně jako počátky lyžování v celých Krkonoších. První lyže se v Harrachově objevily brzy poté, co byly dovezeny zásluhou hraběte Harracha do Krkonoš pro pomoc lesnímu personálu kolem roku 1893. Lyže tedy sloužily nejprve lesníkům pro usnadnění pohybu v zasněžené krajině. Brzy se našlo mnoho domácích výrobců lyží, mnozí si je vyráběli amatérsky doma, a tím se mohly lyže rozšířit mezi veřejnost i školní mládež. Lyže, ale i saně a brusle se pomalu stávaly součástí běžného života. Začaly se stavět první sněhové můstky a pořádat první závody.

Harrachov byl obydlen, stejně jako většina krkonošských středisek, lidmi jak české tak převážně německé národnosti. Němečtí obyvatelé byli již tehdy organizováni v mnoha spolcích a klubech. Česká menšina začala svůj společenský život organizovat za podpory nově založené Národní jednoty severočeské. Obě skupiny, české i německé, se organizují odděleně jen s minimální spoluprací.

Němci si první můstky a běžecké tratě budovali v oblasti Rýžoviště, na úpatí Ptačince a Plešivce, zatímco čeští obyvatelé využívali pro své první sněhové můstky a závody oblast Sachrova kopce, nebo cvičné louky zvané „Milerák“. Již v zimní sezoně 1901-1902 udržoval hoteliér Franz Erlebach sáňkařskou dráhu od Muldenky údolím říčky Kamenice. Obdobná dráha vznikla na Čertově vrchu s dojezdem v místě stávajícího přemostění sjezdovky pro potřeby běžeckých tratí. V Harrachově se konaly nejen první školní závody, ale 13. února 1905 vedla

přes Nový Svět trať prvního distančního závodu na 50 kilometrů. Tento závod se jel v rámci Mistrovství zemí Koruny české. 18. února 1906 u hotelu Krakonoš byly údajně odstartovány první štafetové závody ve střední Evropě. V roce 1908 se na sněhovém můstku na Ptačinci konaly závody, při nichž vítěz skočil 14 metrů. To byl v té době velmi dobrý výkon.⁴⁶

První český klub v Harrachově vznikl v prosinci roku 1908. Byl založen kroužek lyžařů a sánkařů při místním odboru Národní jednoty severočeské. Hlavními iniciátory byli Josef Kraus, sklářský úředník, předseda místního odboru Národní jednoty severočeské Matěj Sedláček, Jozef Zich a akademický malíř Julius Jelínek. Právě Julius Jelínek se stal prvním předsedou klubu. V roce 1910 se klub přejmenoval na Lyžařský a turistický klub. V roce 1911 klub přijal jméno Lyžařský a turistický Bucharův klub (LTBK) Nový Svět. Bylo to na počest hlavního iniciátora a průkopníka českého lyžování v Krkonoších Jana Buchara. Na místě předsedy zůstává Julius Jelínek. Klub ustavil výbor, náčelníka a i první závodníky. Klub pomáhal při organizování české menšiny v obci a od roku 1910 pořádal první závody.⁴⁷

Členové klubu se zúčastňovali i závodů mimo Harrachov. Klub měl od března 1911 vlastní stanovy. V roce 1913 se stal členem krkonošské župy Svazu lyžařů. Klub měl díky české menšině v Harrachově velice slabé postavení, proto hledal oporu ve vnitrozemí. Dobré kontakty měl s hradeckým Ski klubem, s lyžaři z Prahy, ale především s klubem SK Himalaja Mladá Boleslav. Členové těchto klubů, ale i jiných, konali do Harrachova – Nového Světa časté výlety a pořádali zde i své závody. Vřelý vztah měl k Harrachovu především člen Himalaji akademický malíř Kamil Orfano Muttich. Činnost klubu byla násilně ukončena v roce 1915, kdy byl úředně rozpuštěn.⁴⁸

⁴⁶ Slavík, S. a kolektiv, *100let lyžování v Harrachově*, Jilemnice: Gentiana, 2008, str. 6

⁴⁷ Expozice Ski muzea v Harrachově

⁴⁸ Slavík, S. a kolektiv, *100let lyžování v Harrachově*, Jilemnice: Gentiana, 2008, str. 6

Obr. 10 Jedny z prvních lyžařských závodů v Harrachově

V roce 1908 byl založen též německý klub Wintersportverein Harrachsdorf – Neuwelt (Spolek pro zimní sporty Harrachov – Nový Svět). Vzhledem k německému většinovému osídlení Harrachova byl i význam tohoto spolku daleko větší než klubu českého. Hlavními iniciátory sportovního života byli již zmíněný hoteliér Franz Erlebach a Kurt Endler, který však po odchodu z Vosecké boudy začal závodit za Německo, a řídící učitel Heinrich Jüngling. Franz Erlebach se stal prvním předsedou klubu. Německý klub měl své malé můstky v Rýžovišti i na úpatí Čertáku, kde vybudoval i závodní sánkařskou dráhu. V roce 1914 má klub již 240 členů a více než 20 aktivních závodníků. Mezi nejlepší patří Lambert Erlebach a Heinrich Ullmann. Veškerá činnost klubu se odehrává v hotelu Erlebach.⁴⁹

I v Harrachově byla činnost klubů zastavena první světovou válkou.

⁴⁹ Slavík, S. a kolektiv, *100let lyžování v Harrachově*, Jilemnice: Gentiana, 2008, str. 6 - 8

3.4 Vrchlabí

Vrchlabí, stejně jako nedalekou Jilemnici, můžeme oprávněně nazývat kolébkou lyžování v Krkonoších. První lyže přivezl do Vrchlabí člen vrchlabského bruslařského klubu Schreier z Klagenfurtu v zimě v letech 1891 - 1892. Na silnici do Dolní Branné je poprvé vyzkoušel obchodník s moukou Ivan Machytka. Dalším, kdo přivezl do Vrchlabí lyže, byl Karel Syrovátka. Ten si je přivezl ze své cesty, ze švédského Lundu. Zaplatil za ně 18 rakouských zlatých. Ferdinand Franz Rotter si obstaral lyže norské typu, které poté sloužily jako předloha pro výrobu krkonošských ski. Již v roce 1893 pořádali první vrchlabští odvážlivci dvoudenní hřebenový přejezd. Přejezdu se zúčastnilo pět vrchlabských mužů na lyžích tzv. norského typu: Karel Syrovátka, Heinrich Ther, Anton Erben, Adalbert Ehinger a Wilhelm Lischka. Pánové vyrazili ráno 2. dubna 1893 z vrchlabského náměstí. Nejdříve museli lyže nést pro nedostatek sněhu, ale na Rennerovy boudy již přijeli na lyžích. Dále pokračovali na Sněžku, kde se zapsali do návštěvní knihy, a po hraničním hřebeni na Petrovu boudu. Na Petrově Boudě se posilili večerí a několika sklenicemi piva, popovídali si zde se známým z města, kterého tu náhodně potkali, a po bujaré taneční zábavě tu přenocovali. Ráno se nasnídali a pokračovali na lyžích ke Sněžným jamám, kolem pramene Labe, po hřebeni Krkonoš, přes Mísečky a Žalý zpět do Vrchlabí.⁵⁰

Až o tři roky později se lyžaři začali ve Vrchlabí organizovat. 15. prosince 1896 se sešlo 21 zájemců, kteří založili krkonošskou sekci krátce předtím ustanoveného Rakouského lyžařského spolku. Prvním předsedou byl zvolen Quido Rotter starší. Jednatel byl zvolen Libor Weberdörfer. V roce 1897 zahájil zdejší truhlář pod dohledem vrchlabských lyžařů sériovou výrobu lyží. Po dvou letech se spolek osamostatnil a na valné hromadě, která se konala 29. března, přijal název Spolek německých lyžařů ve Vrchlabí. Již od počátku se vrchlabský spolek snažil o rozšíření lyží mezi širokou veřejnost a hlavně mezi mládež. V roce 1899 dokonce daroval dětské lyže horským školám

⁵⁰ BARTOŠ, M. Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově, Trutnov 2001, str. 124 - 128

v Sedmidolí, Strážném, na Klínových boudách, ve Volském Dole, na Rennerových a Hrnčířských boudách.⁵¹

První závody se ve Vrchlabí měly konat již v roce 1900. Kvůli nedostatku sněhu však musely být zrušeny. A tak členové uspořádali první závody o mistrovství spolku až 3. března 1901. Hlavní jízda o mistrovství spolku měla start i cíl v Hořejším Vrchlabí v Hammrichu. Závodníci museli vystoupat na vrchol Žalého k rozhledně a pak zvládnout sjezd zpět do Vrchlabí. Na trati dlouhé asi 8000 metrů překonali výškový rozdíl přes 450 metrů. Závodům přihlíželo asi 700 diváků a pořadatelé dokonce v místě cíle vybudovali i tribunu. V mistrovském závodě vyhrál Max Ehinger před Ivanem Böhmem a Franzem Walterem. Ehinger zvítězil hlavně díky velmi rychlému sjezdu. Kromě hlavního závodu byl na programu závod chlapců na 500 metrů. Za účasti osmi běžců vyhrál Alfred Wolf, člen lyžařského spolku Windsbraut ze Sklarske Poreby. Cenou za první místo byly lyže. Třetím závodem v rámci mistrovství spolku byl tzv. lidový běh. Na start 1000 metrového závodu, určeného dospělým nečlenům spolku, se postavili pouze tři jezdci. Zvítězil Heinrich Adolf a také získal lyže.⁵²

První veřejné závody měly u obyvatel Vrchlabí velký úspěch. Ukázaly se zde možnosti využití lyží. Lyže díky závodům získaly ještě větší oblibu u široké veřejnosti. Vrchlabští obyvatelé viděli, že se lyže nemusí využívat jen jako dopravní prostředek, ale i jako sportovní náčiní. Od té doby pořádá spolek pravidelně lyžařské závody.

Na druhé spolkové mistrovství pozval předseda spolku členy norských lyžařských klubů, kteří pobývali v Drážďanech a Berlíně. Ti pozvání přijali. 16. února 1902 se spolkového mistrovství zúčastnilo pět norských závodníků. Závody byly obohaceny o závod ve skoku a závod ve skoku pro mládež. Trasa hlavního závodu dlouhá 10 kilometrů vedla z Klínových bud do Hořejšího Vrchlabí. Na start byli závodníci dovezeni na rohačkách tažených voly. Pozvání na závody přijaly i dvě známé osobnosti hejtman Otto Vorwerk, průkopník lyžaření ze slezských svahů a spisovatel Berthold Lessenthin. Závodu přihlíželo asi 1000 diváků. Norští závodníci potvrdili svou převahu a v hlavním závodě obsadili první

⁵¹ BARTOŠ, M. Z počátků lyžování – první závody ve Vrchlabí, PULS, únor 2000, str. 4

⁵² BARTOŠ, M. Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově, Trutnov 2001, str. 128 - 129

čtyři místa. Zvítězil Thorleif Bache ze ski klubu v Drammen v čase 45 minut. S pětiminutovým odstupem za ním se umístili Raynvald Lie a Bjarne Orre z lyžařského spolku Huga v Oslo. Mistrovský titul opět získal Max Ehinger, který skončil za Nory na pátém místě v čase 52 minut 17 vteřin. Závodu ve skoku se kvůli nepříznivým podmínkám účastnili pouze Norové.⁵³

V roce 1903 vrchlabský spolek uspořádal samostatné závody pro mládež. Závodů se zúčastnilo 125 chlapců z celých východních Krkonoš. Tato hojná účast dala závodům punc prvního neoficiálního přeboru mládeže. Závodilo se ve dvou disciplínách. Chlapci změřili své síly ve sjezdu na trati dlouhé 700 metrů a ve skoku na můstku vysokém jeden metr. V obou disciplínách vyhrál Gustav Lorenz z Hořejšího Vrchlabí. Sjezd zajel v čase 2 minuty a 2 vteřiny a ve skoku zvítězil délkou 9 metrů bez pádu. I v dalších letech se spolek velmi aktivně věnoval péči o mládež. Organizoval jim tréninky a soutěže. V roce 1905 přibyla v programu dalších závodů pro mládež soutěž v krasojízdě. Pořadatelé hodnotili současně všechny tři disciplíny jako trojkombinaci, aby se zabránilo jednostrannému vývoji mládeže. Úroveň závodů byla velmi vysoká. Při krasojízdě ze 150 chlapců upadlo pouze 10 z nich. Přičiněním spolku v roce 1907 rozhodl okresní školní rada ve Vrchlabí, že se v zimě ve výše položených školách bude místo klasické tělesné výchovy vyučovat jízda na lyžích.⁵⁴

Vrchlabí se zejména zásluhou aktivit a činnosti výboru Spolku německých lyžařů stalo před první světovou válkou hlavním městem německého lyžování v Rakousku Uhersku. Stalo se prvním sídlem ústředí rakouského svazu. V čele stál továrník Guido Rotter. Rakouský svaz zároveň s německým vznikl na schůzce v Mnichově dne 4. května 1904. Vrchlabští po dohodě se Skiklubem Schwarzwald a Sdružením štyrských lyžařů pozvali do Mnichova všechny rakouské a německé lyžaře a dohodli se zde na přihlášení se k Středoevropskému lyžařskému svazu.⁵⁵

Činnost a schopnost členů spolku nezůstaly nepovšimnuty velení rakouské armády. Ve chvíli, kdy se ve vojenských výcvikových plánech objevil také lyžařský výcvik, vybrala si armáda Vrchlabí a jeho okolí jako cvičiště. Instruktory byli

⁵³ BARTOŠ, M. Z počátků lyžování – první Norové u nás ve Vrchlabí, PULS, březen 2000, str. 5

⁵⁴ BARTOŠ, M. Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově, Trutnov 2001, str. 130 - 131

⁵⁵ BARTOŠ, M. Z počátků lyžování do 1. světové války, PULS, duben 2000, str.8

Guido Rotter a Max Ehinger. Vojenské kurzy se ve Vrchlabí konaly pravidelně až do první světové války. Kromě vojenských kurzů zde probíhaly i kurzy pro veřejnost. Až do roku 1906 kurzy vedli pouze místní členové klubu. V roce 1906 však ve Vrchlabí uvítali prvního zahraničního instruktora. Byl to Rasmus Dahl, člen elitního klubu v Oslo a výborný lyžař s mnoha úspěchy. Ve Vrchlabí strávil druhou polovinu února. Dopoledne trénoval školní mládež a odpoledne se věnoval dospělým.⁵⁶

Kromě pořádání závodů a kurzů se spolek věnoval i dalším činnostem. Vrchlabský spolek otevřel již v roce 1904 v Krkonošském muzeu oddělení věnované dosavadní historii krkonošského lyžování. Vystavil zde především vybavení pro turistiku a zimní dopravní prostředky. Expozici tvořily hlavně lyže, lyžařské hole a vázání. Každoročně spolek obnovoval a rozšiřoval tyčové značení cest. V zimě 1903 – 1904 měřila síť zimních cest asi 100 kilometrů. Za spolupráce Svazu a zejména jeho vrchlabských členů vznikla v roce 1909 první zimní mapa Krkonoš. Aktivní činnost spolku byla omezena první světovou válkou.⁵⁷

3.5 Rokytnice nad Jizerou

Počátky lyžování v Rokytnici jsou velmi podobné jako v ostatních oblastech Krkonoš. První lyže se sem dostávají koncem 19. století. Po prvních nesmělých pokusech i zde lyže velmi rychle zdomácněly a místní obyvatelé je začali využívat a ulehčovat si s nimi pohyb zasněženými horami. V roce 1893 přijel do Rokytnice nad Jizerou hejtman Vowerg se skupinou norských studentů. Přednášel zde o lyžování místním obyvatelům a předvedl ukázkou jízdy na lyžích. Ještě v témže roce začal v Rokytnici nad Jizerou truhlář Povliček vyrábět jedny z prvních lyží. V roce 1894 konali občané Rokytnice výlety k prameni Labe a ke Sněžným jamám.

Brzy se kromě využití k pohybu staly lyže i prostředkem k zábavě a ke sportu. V Rokytnici se už na konci 19. století začaly stavět skokanské můstky, nejdříve samozřejmě sněhové. První organizovaný závod ve skoku v Rokytnici nad Jizerou proběhl již v roce 1897 na malém sněhovém můstku. Další, stále ještě

⁵⁶ BARTOŠ, M. Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově, Trutnov 2001, str. 132

⁵⁷ BARTOŠ, M. Z počátků lyžování do 1. Světové války, PULS, duben 2000, str.8

sněhový, ale již větší můstek „Sahlenbach“, byl postaven v roce 1913. Tento můstek umožňoval skoky až kolem 30 metrů. Takových můstků však bylo v Rokytnici více. Počátkem 20. let byl postaven opravdový můstek s dřevěnou nájezdovou věží, Leithe Schanze. Na něm se skákalo přes 40 metrů.⁵⁸

I přes rané začátky lyžování v Rokytnici, první snahy o vznik klubu přicházejí až o mnoho let později. Lyžařský klub v Rokytnici nad Jizerou byl nakonec založen v roce 1908. Do představenstva byli zvoleni následující členové: hlavní předseda učitel Robert Renner, zapisovatel Adolf Weigend, pokladník drogist Josef Schuppich. K zakládajícím členům patřili mimo jiné Rudolf Kraus, Robert Pfeifer, Daniel Burkert a Tony Brunbauer. O několik let později byl zvolen předsedou Rudolf Kraus, který sice původem pocházel z jihovýchodních Krkonoš, ale svůj pravý domov našel až v Rokytnici nad Jizerou. Z původně volného sdružení lyžařských nadšenců, kteří byli mnoha obyvatelům vesnice z počátku pouze pro smích, se pod vedením Krause brzy vytvořil spolek, jehož cílem bylo především nadchnout mládež pro lyžování, vzdělávat ji a podporovat v tomto sportu. Kraus mohl předávat drahocenné zkušenosti, kterých nabyl jako aktivní lyžař. Stojí za zmínku, že patřil k týmu složenému z obyvatel Jizerských hor a Krkonoš, který již v roce 1914 reprezentoval Rakouský lyžařský svaz ve štafetovém běhu na německém mistrovství v lyžování v Garmisch-Partenkirchen a zvítězil se čtyřminutovým náskokem. Krosovi se za jeho zásluhy přezdívalo „Skipapa“ (otec lyžování).⁵⁹

Vypuknutí první světové války zabránilo dalším činnostem spolku, neboť většina sportovců bojovala na frontách a mnoho z nich se už nevrátilo zpátky. V těchto letech se konaly pouze lyžařské kurzy pořádané vojskem pro vojáky.

⁵⁸ SLAVÍK, J. a S., Naše skokanské můstky, Jilemnice: Getiana, 2003, str. 101

⁵⁹ PICHLER, H. Die alte heimat Rochlitz im Riesengebirge, Marktoberdorf 1991, 449

4. Shrnutí a závěry

Tato bakalářská práce popisuje historii lyžařských spolků v Krkonoších do první světové války, ale zmiňují se zde i o původu lyží a jejich počátcích v českých zemích.

Počátky našeho lyžování spadají do doby prvního sportovního dění u nás. Vývoj českého sportu je úzce spjat se vznikem a rozvojem sokolského hnutí. Koncem 19. století se sport stal u vzdělanějších a majetnějších vrstev symbolem pokroku. První průkopníci sportu to však neměli vůbec jednoduché. Museli bojovat nejen o přízeň a podporu veřejnosti, ale i proti zaujatým názorům vůči sportu.

K vlastnímu rozvoji lyžování v Krkonoších docházelo za velmi nepříznivých podmínek národnostního útlaču a tíživé hospodářské situace. Česká menšina neměla v Krkonoších lehký život. Díky řadě obětavých a nadšených propagátorů sportu, však bylo brzy lyžování v českých oblastech Krkonoš na vyšší úrovni než v německých oblastech, přesto že němečtí obyvatelé prováděli první pokusy v jízdě na lyžích dříve než Češi.

K rychlému šíření lyžování v horských oblastech přispívali i lyžařští nadšenci z vnitrozemí. Velkou zásluhu měl Josef Rössler – Ořovský a další pražští lyžaři a turisté. Prováděli pravidelné výlety do Krkonoš a podporovali místní obyvatelstvo. Byli to opravdoví nadšenci. Před sto lety totiž nebylo vůbec jednoduché vyrazit do Krkonoš. Cestovali nočními vlaky, aby alespoň v neděli mohli vyrazit na celodenní túru. Muselo to být velmi náročné, ale i přesto se těchto pravidelných výletů nevzdali a ukazovali své sportovní zapálení.

Velmi důležitý krok při šíření lyžování bylo rozšíření tohoto sportu a zároveň i zábavy mezi horskou mládež. Děti si lyže velmi rychle oblíbily, používaly je kromě zábavy i k dopravě do školy. Důležité bylo zařazení výuky lyžování do osnov horských škol, které nemajetným dětem lyže půjčovaly.

České lyžování mělo opravdu rychlý vzestup. Vždyť Lyžařský kroužek při Bruslařském klubu v Praze byl prvním lyžařským spolkem ve střední Evropě. I v celosvětovém měřítku se čeští lyžaři nenechali zahanbit. Svaz lyžařů

v Království českém byl první národní svaz na světě. Předechnali jsme tak všechny skandinávské oblasti, které byly u vzniku lyží.

Čeští lyžaři se také úspěšně pustili do soutěžní činnosti. Nejprve se účastnili lokálních závodů. Jednotlivé spolky začaly pořádat své vlastní závody, mistrovství spolků i mistrovství zemí Koruny české. Dle mého názoru se nejúspěšnějšími závodníky stali lyžaři z Krkonošského spolku Ski v Jilemnici. Na závodech konaných u nás většinou jilemničtí nenašli přemožitele a i v zahraničí se často probojovali na stupně vítězů. České lyžování tak vstoupilo do povědomí ostatních států. Začaly se pořádat také lyžařské kurzy, kde vyučovali dokonce i zahraniční instruktoři. Úroveň českého lyžování tak, i díky zahraničnímu přínosu, stále rostla.

Myslím, že lyžování je nedílnou součástí historie českého národa a doufám, že této zajímavé oblasti dějin bude věnováno více publikací než doposud. Snad k tomu přispěje i tato bakalářská práce.

5. Použitá literatura:

- 1) BARTOŠ, M. a LUŠTINEC, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988
- 2) BARTOŠ, M. Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově, Trutnov 2001
- 3) BARTOŠ, M. *Z počátků lyžování – první závody ve Vrchlabí*, PULS, únor 2000, str. 4
- 4) BARTOŠ, M. *Z počátků lyžování – první Norové u nás ve Vrchlabí*, PULS, březen 2000, str. 5
- 5) BARTOŠ, M. *Z počátků lyžování do 1. světové války*, PULS, duben 2000, str.8
- 6) GNAD, T. a kolektiv, *Kapitoly z lyžování*, Praha: Karolinum 2005
- 7) HAMPL, K. *Josef Rössler Ořovský praotec českého lyžařství*, SNOW, 2002, č.1, s. 84 – 86
- 8) HAMPL, K., HOLUB, R. *Milníky lyžařské historie*. SNOW, 2003, roč. 1, č. 3. s. 70 – 75
- 9) HROCH, M. a kol. *Úvod do studia dějepisu*, Praha:SPN, 1985
- 10) CHOVANEC, F. *Dějiny lyžování*, Praha: SPN, 1989
- 11) JEDLIČKA, M. *Jan Buchar první president českých lyžařů*. SKI magazín, 2003, roč. 9, č. 3, s. 64 – 65.
- 12) JEDLIČKA, M. *Hrdinná sága českého lyžování*. SKI magazín, 2003, roč. 9, č. 1, s. 74 – 76.
- 13) JINDŘIŠKOVÁ, N.a kol. *Sto let Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici* 1994
- 14) KOŽÍK, F. *Synové hor*, Miloš Vognar – M&V, 2006
- 15) KULHÁNEK, O. *Zlatá kniha lyžování*, Praha: Olympia, 1989
- 16) PICHLER, H. *Die alte heimat Rochlitz im Riesengebirge*, Marktoberdorf 1991
- 17) SLAVÍK, S. a kolektiv, *100let lyžování v Harrachově*, Jilemnice: Gentiana, 2008
- 18) SLAVÍK, J. a S., *Naše skokanské můstky*, Jilemnice: Getiana, 2003

- 19) SUK, A. *Sláva lyžařským vynálezům*, SKI magazín, 2005, roč. 11, prosinec, s. 72 – 74
- 20) SUK, A. *Závody lyžařského středověku*, SKI magazín, 2004, roč. 10, č. 2, s. 81 - 83
- 21) ZIMNÍ SPORT, ročník 1907 – 1908, Praha

- 22) Expozice Krkonošského muzea v Jilemnici
- 23) Expozice Krkonošského muzea ve Vrchlabí
- 24) Expozice Ski muzea v Harrachově
- 25) Expozice Vlastivědného muzea ve Vysokém nad Jizerou
- 26) Jednatelské knihy Českého krkonošského spolku Ski v Jilemnici
- 27) Jednatelské knihy Českého ski klubu Vysoké nad Jizerou
- 28) Pamětní kniha z chaty Českého ski klubu ve Vysokém nad Jizerou

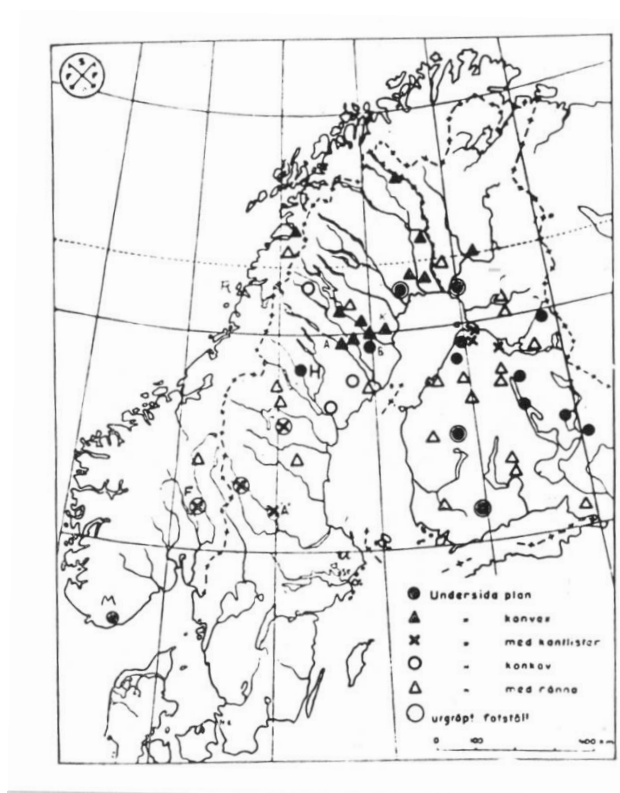
6. Přílohy:

Výsledky Mistrovství zemí Koruny české⁶⁰

1896	Praha	1050 m	F. Mládek – Jilemnice
1897	Dolní Štěpanice	1000 m	F. Hron – Praha
1898	Dolní Štěpanice	1000 m	H. Bedrník – Jilemnice
1899	Vysoké nad Jizerou	nekonalo se	
1900	Jilemnice	1000 m	Dr. Dieskau – Sasko
1901	Dolní Štěpanice	10 km	Dr. Dieskau – Sasko
1902	Dvorské boudy	10 km	A. Kubát – Jilemnice
1903	Vysoké nad Jizerou	10 km	J. Kraus – Jilemnice
1904	Vysoké nad Jizerou	10 km	J. Kraus - Jilemnice
1905	Vysoké nad Jizerou	10 km	J. Kraus - Jilemnice
1906	Benecko	10 km	J. Kraus - Jilemnice
1907	Vysoké nad Jizerou	10 km	B. Hanč – Jilemnice
1908	Jilemnice	10 km	B. Hanč - Jilemnice
1909	Vysoké nad Jizerou	10 km	B. Hanč - Jilemnice
1910	Vysoké nad Jizerou	10 km	J. Šír - Jilemnice
1911	Vysoké nad Jizerou	10 km	B. Hanč - Jilemnice
1912	Jilemnice	10 km	R. Oestgard – Norsko
1913	Špičák	12 km	K. Jarolímek - Praha
		Sdružený	K. Jarolímek – Praha
1914	Vysoké nad Jizerou	15 km	F. Šír – Jilemnice
		Sdružený	G. Stauerheim - Norsko

⁶⁰ Chovanec, F. *Dějiny lyžování*, Praha: SPN, 1989, str. 84

Mapa nálezů nejstarších lyží v rašeliníštích Skandinávie

Nejvýznamnější osobnosti českého lyžování

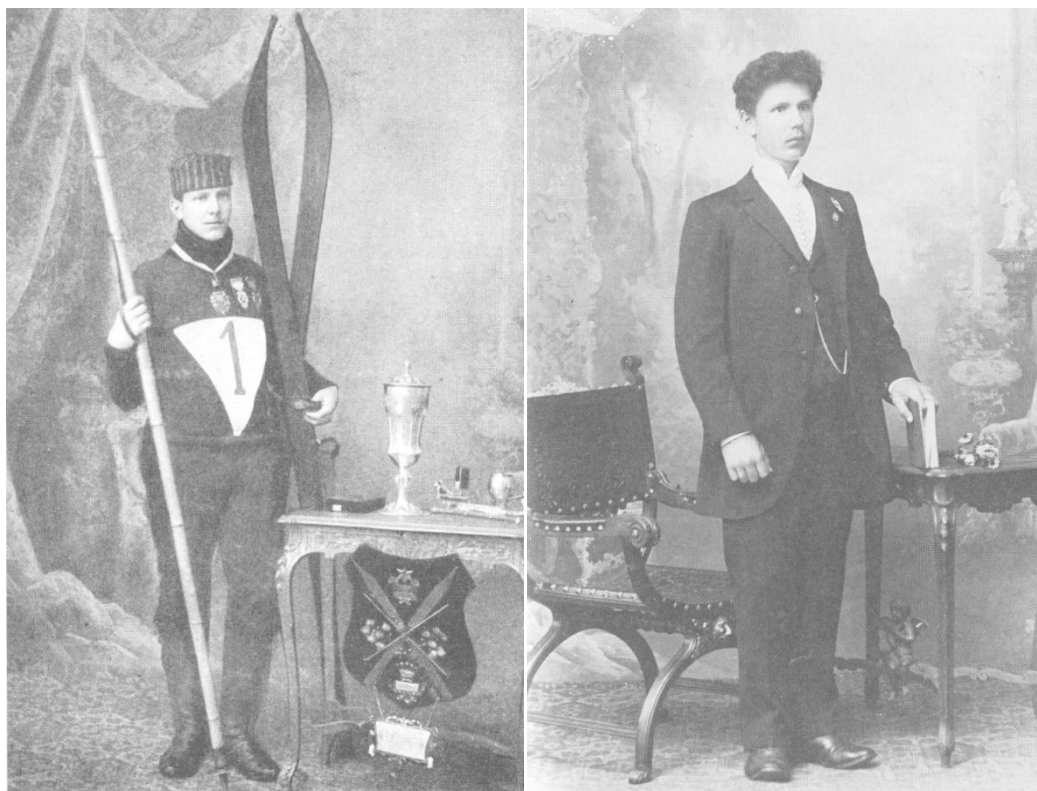

Jan Buchar a Josef Rössler - Ořovský

Historie Hančova memoriálu – Mistři zemí Koruny české v běhu na 50 km

1905	Josef Kraus
1906	neuskutečně
1907	Bohumil Hanč
1908	Bohumil Hanč
1909	Bohumil Hanč
1910	Josef Šír
1911	Josef Hrubý
1912	Gustav Franzl
1913	Závod nedokončen – tragická smrt B. Hanče
1914	Josef Kučera
1915 – 1919	neuskutečně

Hlavní aktéři tragického závodu na 50 km

Bohumil Hanč a Václav Vrbata

7. Seznam obrázků:

Strana 10	Obr. 1: Lovec ve zvířecí masce na ostrově Rödöy u pobřeží Norska z doby 2 500 let př. n. l. ⁶¹
Strana 12	Obr. 2: Laponský lovec na lyžích severního typu ⁶²
Strana 17	Obr. 3: Sněžnice ⁶³
Strana 18	Obr. 4: Svážnice ⁶⁴
Strana 21	Obr. 5 Ukázka z časopisu Zimní sport
Strana 29	Obr. 6 Klasifikovaní závodníci v závodě na 50 km roku 1907 ⁶⁵
Strana 30	Obr. 7 Trať tragického závodu na 50 km ⁶⁶
Strana 36	Obr. 8 Sněhový můstek u Vysokého nad Jizerou ⁶⁷
Strana 37	Obr. 9 Ukázka z pamětní knihy z chaty Českého ski klubu ve Vysokém nad Jizerou
Strana 40	Obr. 10 Jedny z prvních lyžařských závodů v Harrachově ⁶⁸
Strana 51	Mapa nálezů nejstarších lyží v rašeliništích Skandinávie ⁶⁹
Strana 51	Jan Buchar a Josef Rössler - Ořovský ⁷⁰
Strana 52	Bohumil Hanč a Václav Vrbata ⁷¹

⁶¹ KULHÁNEK, O. *Zlatá kniha lyžování*, Praha: Olympia, 1989

⁶² BARTOŠ, M. a LUŠTINEC, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988

⁶³ Expozice Krkonošského muzea ve Vrchlabí

⁶⁴ Expozice Krkonošského muzea ve Vrchlabí

⁶⁵ ZIMNÍ SPORT, ročník 1907 – 1908, Praha

⁶⁶ KOŽÍK, F. *Synové hor*, Miloš Vognar – M&V, 2006

⁶⁷ SLAVÍK, J. a S., *Naše skokanské můstky*, Jilemnice: Getiana, 2003

⁶⁸ SLAVÍK, S. a kolektiv, *100let lyžování v Harrachově*, Jilemnice: Gentiana, 2008

⁶⁹ BARTOŠ, M. a LUŠTINEC, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988

⁷⁰ BARTOŠ, M. a LUŠTINEC, J. *Počátky lyžování v českých zemích*, Praha: Merkur, 1988

a KULHÁNEK, O. *Zlatá kniha lyžování*, Praha: Olympia, 1989

⁷¹ KOŽÍK, F. *Synové hor*, Miloš Vognar – M&V, 2006